

ΜΙΕΤΡΟΝΟΜΟΣ

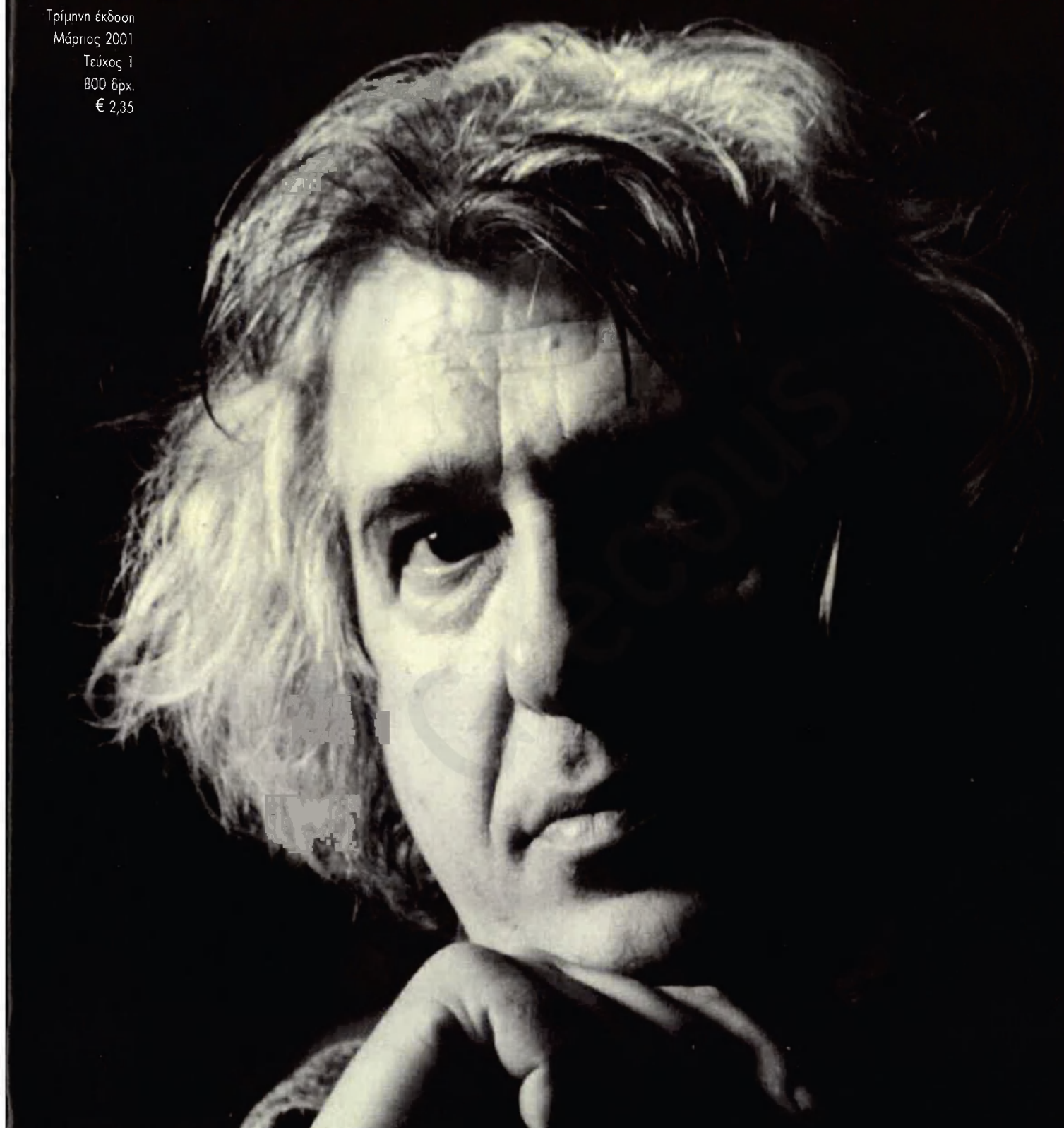
Τρίμηνη έκδοση

Μάρτιος 2001

Τεύχος 1

800 δρχ.

€ 2,35

 Χρήστος Λεοντής
Σαβίνα Γιαννάτου Καίτη Καυλία
Στον ήχο της Λατέρνας

Τρίμηνη περιοδική έκδοση
Μάρτιος 2001

Έκδοση - Διεύθυνση:
Θανάσης Συλιβός

Ιδιοκτησία:
Μετρονόμος
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
Μελέτης Ελληνικής Μουσικής
Στίλπωνος 8

Σχεδιασμός Εντύπου:
Ακρίβου Ευαγγελία
Οικονομίδης Δημοσθένης
Τηλ.: 94.08.832

Διορθώσεις:
Δημήτρης Οικονόμου

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

Χρήστος Ασπμακόπουλος
Λάμπρος Θέμελης
Ηλίας Βολιότης - Καπετανάκης
Γιάννης Κονιδάρης
Στέλιος Μπερμπέρης
Αντρέας Ντούσκας
Δημήτρης Οικονόμου
Πέτρος Πνευματικός
Θανάσης Προβελέγγιος

Συνεργασίες - Επικοινωνία:
Ανδρέα Δημητρίου 3, 173 41
Αγιος Δημήτριος
Τηλ./Fax: 97.03.932
Κιν.: 0974 930 838
E-mail: metro-no@otenet.gr

Διαχωρισμοί films-Εκτύπωση:
Mega Print, Τηλ.: 36.02.856

Επίσημα συνδρομή για Ελλάδα:
3.000 δρχ., 8,80

Ο ΜΕΤΡΟΝΟΜΟΣ διατίθεται:
Στα δισκοπωλεία
METROPOLIS
και σε κεντρικά βιβλιοπωλεία

Ευχαριστούμε τον Φώντα Λάδη,
τον Κώστα Κρεμμύδα
και τον Θεοδωρή Χουρμουζιάδη
για τις φωτογραφίες που μας
παραχώρησε.

Η αρχή ήταν λίγο δύσκολη. Όταν ξεκινάς κάτι δεν ξέρεις που θα σε οδηγήσει. Απλά το πιστεύεις. Η σκέψη μας ήταν να εκδόσουμε ένα περιοδικό με κύριο άξονα τη μουσική και το ελληνικό τραγούδι. Χωρίς εμπορικά κίνητρα και συμφέροντα. Έξω από τις σκοπιμότητες της αλυσίδας, δισκογραφικές εταιρείες -ραδιοφωνικοί σταθμοί- περιοδικός τύπος. Στις μέρες μας αν δεν επιδιώξεις τις γραβατωμένες δημόσιες σχέσεις, κινδυνεύεις να θεωρηθείς περιθωριακός. Κι ας έχεις άποψη. Η ουσία θυσιάζεται στις μετρήσεις της ακροαματικότητας και των πωλήσεων. Σκοπός μας δεν είναι να φέρουμε την επανάσταση στο χώρο των εντύπων. Απαλλαγμένοι από κάθε είδους εξαρτήσεις, να παρουσιάζουμε αυτά που αγαπάμε. Αυτά που κουβεντιάζουμε στις παρέες μας. Χωρίς να κολακεύουμε για να μας συμπαθήσουν. Είμαστε εντάξει με τον εαυτό μας και αυτό μας αρκεί. Το πρώτο τεύχος είναι ένα δείγμα της προσπάθειάς μας. Με τη δική σας συμβολή θα προχωρήσουμε παραπέρα.

Θανάσης Συλιβός

Η ΜΕΛΩΔΙΑ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

Μες της μουσικής
τους δρόμους
τη σιωπή αναζητώ
γιατί μέσα της κρατάει
μια μελωδία που αγαπώ

Φαίνεται πως είν' γραμμένη
να καλά την ψυχία
κι όχι για πολλές πωλήσεις
ή κατά παραγγελία.

Η μελωδία της σιωπής
δεν θέλει τα στολίδια
όσο κι αν δεν ακούγεται
φυτρώνει στα σκουπίδια

Θανάσης Προβελέγγιος

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Editorial	2
Εστιάσεις	3
Γιάννης Ξενάκης	4
Τα παραμύθια της πόλης.....	5
Σαβίνα Γιαννάτου.....	6
Η ιστορία του Νίπερ	10
Καίτη Κουλλιά	12
Χρήστος Λεοντής	14
Στον ήχο της λατέρνας	18
Πίσω από τα όργανα	22
Αναγνώσεις	24
Ακροάσεις	26

ΗΜΙΟΥΡΓΙΑ & ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΜΟΣ

Η τέχνη, σ' οποιαδήποτε μορφή της, ανταποκρίνεται στην έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου για δημιουργία και προσφορά. Μέσα από τις δομές, τους ρυθμούς και τις φόρμες, που κατά καιρούς της αποδίδουν, επιτρέπει στους καλλιτέχνες και στο κοινό τους να καλλιεργούν τις αισθήσεις τους, να εκτείνουν τους ορίζοντες της αντίληψής τους πέρα από το αισθητό και το αυτονόητο και να ξεπερνούν τα όρια του χρόνου και της φθοράς μέσα από τα δημιουργήματά τους. Κέντρο κι απόλυτος προορισμός της τέχνης αποτελεί ο άνθρωπος, καθώς κι ό,τι τον περιβάλλει, έτσι που να μοιάζει σαν ο άνθρωπος να επιχειρεί να διαμορφώσει μέσα απ' αυτήν ευνοϊκότερες συνθήκες ζωής.

Κάθε έργο τέχνης προϋποθέτει απαραίτητα ένα λόγο ύπαρξης, αλλά και μια διαφορετική οπτική γωνία στον άνθρωπο και στον κόσμο του. Αυτή την καινούργια ματιά, το μήνυμα δηλαδή, αγωνιά ν' αποδώσει πρώτιστα ο δημιουργός και ύστερα ενδιαφέρεται για τις φόρμες που εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο την πρόσβαση του κοινού στο έργο του. Ολοκληρωμένο πια το πρωτότυπο δημιούργημα καλύπτει ένα πνευματικό κενό, δίνει απαντήσεις σε διλήμματα που ταλαιπωρούν την ανθρώπινη ψυχή και στρέφει την ανθρώπινη συνείδηση προς το αγαθό, το αληθινό και το ωραίο. Με άλλα λόγια, το γνήσιο καλλιτεχνικό πόνημα διαπαιδαγωγεί τον άνθρωπο, διευρύνει τους ορίζοντές του και διαμορφώνει τα όρια του πολιτιστικού περιβάλλοντός του.

Αντίθετα προς την κατεύθυνση αυτή κινείται η σείρα επανάληψη από τη μεριά του καλλιτέχνη κάποιων "πετυχημένων" πνευματικών δημιουργημάτων ως μια σίγουρη οδό για την απόκτηση πρόσκαιρης αναγνώρισης και οικονομικού κέρδους. Στην περίπτωση αυτή

τίποτα το καινούργιο δεν κατακτιέται, αλλά με μόνο πρόσχημα τον εντυπωσιασμό των εξωτερικών δομών αποσπάται η προσοχή του κοινού. Με τον τρόπο αυτό, όχι μόνο νοθεύεται η αξία του επαναδιαπραγματευόμενου πνύματος, αλλά και καθίσταται δυσκολότερη η επικοινωνία μεταξύ των αυθεντικών δημιουργών και του κοινού.

Στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη κοινωνία γίνεται ολοένα και πιο αισθητή μια μεγάλη αντίφαση. Ενώ θα έπρεπε λογικά η συνύπαρξη διαφορετικών πολιτιστικών αντιλήψεων να οδηγήσει σε μια νέα σύνθεση και δημιουργία πρωτότυπων ιδεών κι εκφραστικών μέσων, αντίθετα όλο και περισσότερο, κυριαρχεί η πρακτική του εντυπωσιασμού, κενού όμως περιεχομένου. Η μεγάλη προβολή που εξασφαλίζεται στα προϊόντα αυτά, καθώς ως προϊόντα αντιμετωπίζονται, δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τη διάκριση μεταξύ πραγματικού έργου και φθηνής απομίμησης.

Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται η εμπορευματοποίηση της τέχνης και της παράδοσης, η θεώρηση της καλλιτεχνικής δημιουργίας ως ενός άλλου πεδίου επιχειρηματικής δράσης και η περιθωριοποίηση των γνήσιων καλλιτεχνικών δημιουργημάτων. Η πρωτοτυπία καταλήγει ν' αντιμετωπίζεται ως απόκλιση από τις καθιερωμένες δομές και ταυτίζεται με την απομόνωση και το περιθώριο.

Τελικός βέβαια κριτής παραμένει πάντοτε ο χρόνος. Αυτός κατορθώνει να ξεχωρίζει το αυθεντικό έργο κάθε εποχής και να το παραδίδει στις επόμενες. Δικαιώνει ασφαλώς τότε και το δημιουργό του, μιάς και κατόρθωσε να ξεπεράσει τον καιρό του και μέσα από την καθημερινότητα να μιλήσει με τρόπο διαχρονικό. ~~Ε~~

Γιάννης Ξενάκης

του Γιάννη Κονιδάρη

Μετά τον θάνατο του Γιάννη Ξενάκη (4-2-2001), κάθε παράγραφος που διαβάζεται στον ελληνικό τύπο φαντάζει σα νεκρολογία. Για πολλούς από εμάς ο Ξενάκης ήταν ένα φαινόμενο δυσεξήγητο και απόμακρο, αφημένο στο απυρόβλητο της κριτικής. Η αλήθεια είναι πως ο μουσικός, μαθηματικός, φιλόσοφος και μηχανικός Ξενάκης, ήταν μοναδικός. Γεννημένος στη Ρουμανία (1922), σπουδασμένος στην Ελλάδα, εξόριστος στο Παρίσι (1947-1974), ο Ξενάκης γίνεται σύμβολο του κοσμοπολίτη Έλληνα.

Η πολύπλευρη και βαθιά του μόρφωση, του προσφέρει την ικανότητα να παράγει έργο μοναδικό και συνάμα μοναχικό. Μαθητής των Honeger, Milhaud και Messiaen, θα πίστευε κανείς πως θ' ακολουθούσε κάποια από τις μουσικές «σχολές» της σύγχρονης μουσικής. Το ανήσυχο πνεύμα του και η διαρκής έρευνα τον οδηγεί όμως (1955) στη ρήξη με τη δωδεκαφωνία και τη δημιουργία της δικής του μουσικής σχολής (στοχαστική μουσική). Το πρώτο του έργο *Πιθοπρακτά* δημιουργεί ένα μικρό σάλο στους μουσικούς κύκλους της εποχής με φανατικούς υποστηρικτές και εξίσου φανατικούς πολέμιους.

Στη δεκαετία του '60, η διάθεση αλλάζει. Η κοινωνία δέχεται αμέσως κάθε τι νέο και ριζοσπαστικό. Ο ακούραστος *Ιάννης* δέχεται από παντού παραγγελίες, ενώ παράλληλα συνεχίζει τις έρευνές του, συσχετίζοντας μαθηματικά και μουσική, ξεκινώντας τώρα και τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Στη δεκαετία του '70, ο πάντα λιτός Ξενάκης, βρίσκεται στο απόγειο της καταξίωσης. Μέχρι και το θάνατό του, το όνομά του αναφέρεται πάντα ως σταθμός στη σύγχρονη μουσική. Φαίνεται όμως τελικά, πως ο Ξενάκης και το έργο του, δεν είναι παρά ένας φάρος στη μέση του ωκεανού. Σε πολλά πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής, ιδρύθηκαν Κέντρα Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας (στην Αθήνα υπάρχει το αντίστοιχο Κ.ΣΥ.Μ.Ε., στην Αγ. Παρασκευή), προσπαθώντας να υλοποιήσουν τη σκέψη του Ξενάκη. Πολλοί φοβούμαστε όμως πως όλη αυτή η προσπάθεια παραβλέπει κάτι πολύ σημαντικό: Την ίδια την προσωπικότητα «Ξενάκης». Η μουσική του *Ιάννη* ήταν γραμμένη πρώτα στον ολοκληρωμένο φιλοσοφικά και πολιτιστικά τρόπο ζωής του. Θα τολμούσαμε να πούμε πως ο Ξενάκης ήταν ο τελευταίος αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος.

Ο Ξενάκης και το έργο του, δεν είναι παρά ένας φάρος στη μέση του ωκεανού

Τα παραμύθια της πόλης

του Δημήτρη Οικονόμου

Η Ακρόπολη, που φαινόταν να πρώτη φορά άσχημη, απειλητική αλλά κυρίως ένοχη. Μου 'δινε την εντύπωση πως κρύβει απ' όλους μας, αιώνες τώρα ένα φοβερό μυστικό.

Στην παρέα των παιδιών που παίζουν κρυφτό στην άκρη του κόσμου, κάθε φορά που κάποιος κρύβεται, μένει ξεχασμένο ώσπου να γεράσει στην κρυψώνα του. Η Αφροδίτη έμεινε για πάντα σ' ένα υπόγειο γκαράζ. Από το βράδυ που κώπηκε εκεί μέσα, κάποια τηλεόραση στο βάθος παίζει σαν καλασμένο γραμμόφωνο την ίδια είδηση:

«Πανεπιστημιακός καθηγητής εγκατέλειψε το σπίτι του, αποφασίζοντας να δώσει τέλος στη ζωή του στον τόπο που γεννήθηκε, τον Ταύγετο. Στο σημείωμα που άφησε, παρακάλεσε να μην τον ψάξουν γιατί ήταν ασύμφορος και ήρεμος για την επιλογή του»

Εξού, τον θυμάσαι να μας λέει μέρματα στο αμφιθέατρο: «Τα πάθη μοιάζουν με το θάνατο, που ναί το όραμα της ζωής και σ' μυστικό της. Άλλωμονο, αν φύγει ο θάνατος από μέσα μας, εσύ θα είσαι γιατί δεν πεθαίνουμε τα κτήρια! Γιατί ο θάνατος έφυγε από μέσα τους.» Με τις λέξεις αυτές σ'α, κείλη, αντί για σιγάρο, στεκώθη και έβλεπε από το στόμα του να κέει ο καπνός, στο Όσείο. Άλλοι νόμιζαν με είχε κυκλώσει με αλυσίδες και γέλιος, φόβος. Περπατούσα νευρικά πάνω κάτω, έσπρωχνάρα περιμενασάτο Γιάννη και το Θανάση, ρίχνοντας συνεχώς κλεφτές ματιές στην Ακρόπολη, που κοίταζε αφ' υψηλού τη μαυρίσση έβλεπε Γιάννη. Σουρούπινα με τη σιγή σ'ακή μεγαλοχολία της. Ήθερασκεύε και έκινηθα από κείνη τη στιγμή από και πάνω. Η Ακρόπολη, μου, φαινόταν για πρώτη φορά άσχημη, απειλητική αλλά κυρίως ένοχη. Μου 'δινε την εντύπωση πως κρύβει απ' όλους μας, αιώνες τώρα, ένα φοβερό μυστικό. Μόνο εκείνος... Μπ, είχε μιλήσει για κάποια άγνωστα πολιτοκρία που οι αρχαίοι συγγραφείς «δείχνουν» να την αγνοούν, καθώς δεν την έχουν καν υπαινικθεί στα έργα τους. Μια πολιτοκρία που έμεινε στο βυθό της ένοχης μνήμης, όπως η Ατλαντίδα. Φαίνεται πως κανείς δεν ήθελε να μάθει για αυτήν. Δεν προλαβαίνω να σου μιλήσω με λεπτομέρειες. Σε λίγο θα πέσει η γραμμή και θα με βγάλει απ' το δίκτυο. Διαβολομυκάνημα! Μόνο τα λόγια του θα σου θυμίσω στο τελευταίο μάθημα. «Δάσκαλοι λοιπόν οι Έλληνες, με τη στενή έννοια του σχολαστικού και του φιλοσοφικού, δεν υπήρξαν. Ήσθε δεν συμβιβάλεσαν, καθώς οι μεμφίμοιρες γριές. Ούτε κατέβηκαν στους ανθρώπους για να τους μοιράσουν ανάγκες και απίστευτα μερικά βελτιώματα προσεκτικά σ'ατημέλητοι, λυχτακρωστές και καστροθεάτρους, φώλιε λογιστές και ηρωικές αυτοσχέσιτοι στον ιερό δρόμο για την Ελευσίνα, αθλητές εφήμεροι, ισόβιοι ερωτομανείς και φιλέρωτες. Θυσίαζαν στην ομορφιά, όπως θυσίαζουν τα λουλούδια στο χυμίο. Θέλω να περάω πως ζαλίζουν τον αγέρα με τα χρώματα και τις μυρωδιές και την άλλη μέρα μαρφαίνονται. Οι Έλληνες ήταν άσωτοι στην πενία τους, θριμμαστικοί στην εμμονή τους και χαρούμενα μεγαλοχολικοί.»

Στον άγνωστο Δάσκαλο που μπήκε στα ζώα μαζί με τη λάμψη, τον κρότο και την ορμή σφαιράς! Στον Δημήτρη Λιανίνη!

φωτογραφία: Πέτρος Πινεμιστός

ΠΕΝΤΕ

ΣΑΒΙΝΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

"Rosa das Rosas"

Αυτοσχεδιασμός και παράδοση

Συνομιλία με τον ΗΛΙΑ ΒΟΛΙΟΤΗ - ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗ*

Κάθε δίσκος της Σαβίνας Γιαννάτου αποτελεί μέχρι τώρα σπουδαίο καλλιτεχνικό γεγονός, όχι με την έννοια της τυπικής κολακείας και της κούφιας εμπορικής προβολής αλλά με την ουσία ενός απρόβλεπτου όμορφου ταξιδιού στην μουσική, με πλοίο είτε την ανάπλαση της παράδοσης, είτε την ερμηνεία καινούριων τραγουδιών, είτε τελευταία με προσωπικές πειραματικές αναζητήσεις. *Rosa das Rosas* ο τίτλος της νέας δουλειάς. Διόλου απαραίτητη σύμπτωση ότι η κυκλοφορία της συμπίπτει με την παρουσίαση ύστερα από 20 χρόνια στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις της *Λιλιπούπολης*, της αλησμόνητης ραδιοφωνικής παράστασης του Τρίτου Προγράμματος της ΕΡΤ, όπου η Σαβίνα Γιαννάτου έκανε ντεμπούτο. Το αναφέρουμε όχι μόνο γιατί ξαναβιώσαμε παιδιά, όσοι την παρακολουθήσαμε, αλλά και επειδή σηματοδοτεί κάποιες παραμέτρους αυτού που συνήθως λέμε διαχρονικού έργου. Διαφορετικό ύφος, άλλη ατμόσφαιρα στο *Rosa das Rosas* μα η μοναδική φωνή που πάντα σε απογειώνει. Καλύτερα να μιλήσουμε με την ίδια, για το Ρόδο των Ρόδων...

Σαβίνα Γιαννάτου: «Ο τίτλος του δίσκου είναι από ένα μεσαιωνικό τραγούδι *Rosa das Rosas*, Ρόδο των Ρόδων, ύμνος στην Παναγία ανώνυμου Ισπανού δημιουργού, 15ος αιώνας. Εκτός από αυτό και ένα ακόμα τραγούδι, το *A los Banos dell Amor*, στα λουτρά της αγάπης μόνη θα πάω, ισπανικό ανωνύμου, πάλι του 15ου αιώνα, ...εκτός λοιπόν από αυτά τα δυο που είναι διασκευή, τα άλλα είναι δικά μου κομμάτια, μουσική, ενορχήστρωση, ερμηνεία σε στίχους της αδελφής μου Σοφίας. Ξεκίνησε από τα Μουσικά Εργαστήρια του Τρίτου Προγράμματος της Ελληνικής Ραδιοφωνίας, το 1989-1990. Ήταν εκπομπές που έδιναν την δυνατότητα σε νέους συνθέτες να πειραματισθούν δυο μέρες στο στούντιο και να κάνουν δικά τους κομμάτια, χρησιμοποιώντας και το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού, όχι να φέρουν από το σπίτι τους έτοιμο έργο».

Μουσικά πειράματα που ξενίζουν;

Σ. Γ.: Δεν ξέρω πόσο ξενίζουν. Ήθελα να φτιάξω κάτι που να θυμίζει Αναγέννηση, μαδριγάλια, αλλά βέβαια οι συγχωρδίες που χρησιμοποιώ δεν έχουν σχέση με την Αναγέννηση. Πηγαίνουν μάλλον προς την τζαζ.

Υπάρχει και ποια συγγένεια στις δικές σου αναζητήσεις με την Αναγέννηση ή ενορχηστρωτικά και ερμηνευτικά προσαρμολύζεις αναγεννησιακά μοτίβα στο δικό σου πνεύμα;

Σ. Γ.: Όχι, όχι! Ξεκίνησα από τα αναγεννησιακά, μια αφετηρία δηλαδή, για να φτιάξω τα περισσότερα από τα κομμάτια του δίσκου, για να ταξιδέψω στα δικά μου. Η Σοφία έγραψε τους στίχους, βλέποντας μια παράσταση αναγεννησιακής μουσικής.

Μου ήρθε τώρα στο μυαλό ότι τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση έγιναν αμέτρητα μουσικά πειράματα, τα πιο πολλά δεν τα ξέρουμε κιόλας ακριβώς, και ήρθε ένας Μπαχ που τα συστηματοποίησε και άνοιξε δρόμο στην μουσική. Και σήμερα, τρουμένων βέβαια των αναλογιών, γίνονται πλήθος πειραματισμών...

Σ. Γ.: Στον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση, με το να βάζουν πολλές μελωδίες και φωνές να κινούνται παράλληλα δημιουργούν μια αίσθηση διάφωνης την οποία με μια έννοια και τρουμένων των αναλογιών την έχουμε στην σύγχρονη μουσική και που ξενίζει μερικές φορές όσους αρχίζουν να σπουδάζουν κλασική αρμονία. Λένε: πω πω τί γινόταν τότε, ...σα να είναι σύγχρονη μουσική!... Γιατί η σύμπτωση των μελωδιών...

Ετσι δεν βγήκε η αντίστιξη; Σε ρωτώ, με χίλιες επιφυλάξεις, μην πω καμιά ανοησία...

Σ. Γ.: Βρισκόταν η αντίστιξη... Μέσα και από εκείνες, και από ποικίλες άλλες αναζητήσεις προχώρησε η μουσική...

Πώς θα προσδιόριζες τον δικό σου πειραματισμό; Για παράδειγμα, δεν έχουμε την φωνή να διαφεντεύει και να κατευθύνει την ορχήστρα. Η φωνή στοιχίζεται μπροστά στο πόντιουμ του μαέστρου, σαν ένα ακόμα, έστω σολιστικό, όργανο...

Σ. Γ.: Ναι, μου αρέσει να βλέπω την φωνή και έτσι. Ισοτιμή με τα όργανα και πολλές φορές, κανείς να μην την ξεχωρίζει κιόλας. Εδώ την χρησιμοποίησα αρκετά με τον χορωδιακό τρόπο. Δεν νομίζω ότι έχω κάνει πολλά πειράματα. Αν εξαιρέσει κανείς το *Ορχηστρικό* το οποίο στην ουσία είναι χορωδιακό, έχω βάλει κάποια πνοχρώματα, ή μάλλον τα περισσότερα πνοχρώματα έχουν χρησιμοποιηθεί από πίσω, δεν ακούονται μπροστά... Γενικά, η φωνή, θα έλεγα ότι είναι πολύ διακριτική σε αυτόν τον δίσκο.

Μελωδικός υπομνηματισμός στους στίχους της Σοφίας Γιαννάτου; Θέλω να πω ότι μερικές φορές είναι τόσο η μορφή του στίχου που η μουσική απλώς συνοδεύει και άλλοτε η μουσική είναι τόσο κυριαρχική, που πνίγει τον στίχο. Εδώ;

Σ. Γ.: Σε κάποια κομμάτια μπήκαν μετά οι στίχοι. Δηλαδή η

αδελφή μου άκουσε κάποια οργανικά μέρη και κατά κάποιο τρόπο αυτοσχεδιαστικά και είπε: Α, εδώ θα ταίριαζαν κάποια πράγματα που έχω γράψει. Και ταίριαζαν πολύ καλά. Αλλά τα μελοποίησα, με ενδιέφερε να εκφράσω την ατμόσφαιρα του στίχου.

Ερωτοτροπείς με την λεγόμενη πειραματική-προγραμματική μουσική;

Σ. Γ.: Δεν πιστεύω ότι αυτός ο δίσκος είναι προχωρημένος. Αν έβγαине το 1990, τότε που έγινε, ίσως θα μπορούσε να πει κανείς ότι ήταν μπροστά στην εποχή του. Τότε άρχισε να γίνεται το έθνικ, το πάντρεμα, δηλαδή, του παραδοσιακού με καινούριες αναζητήσεις. Θα ήθελα να ασχοληθώ με τους ήχους του περιβάλλοντος, με τους ήχους της καθημερινότητας, να φτιάξω μόνο με αυτούς μουσική.

Να ξεφύγεις από φόρμες και από ποιες, ή ένα πείραμα για το κέφι σου;

Σ. Γ.: Δεν τον θεωρώ τόσο πειραματικό... Ίσως με τα δεδομένα του σύγχρονου ελληνικού τραγουδιού...

Με συγκωρείς! Δεν πάω να σε συγκρίνω με τον Στοκκάουζεν, μην γίνει καμιά παρεξήγηση! Δεν εννοώ ότι πας να μιμηθείς τους «αβανγκαρντίστες»!

Σ. Γ.: Εί το κέφι είναι αυτό που σε εκφράζει κάθε φορά. Ήμουνα πάρα πολύ χαρούμενη, όταν τα έφτιαχνα... Που μου δόθηκε η δυνατότητα από το Τρίτο Πρόγραμμα, γιατί μόνη μου δεν θα καθόμουν. Το πολύ-πολύ να είχα κάποιες αρχικές ιδέες. Είναι πολύ σημαντικό να σου δίνουν τα μέσα να κάνεις αυτό που θέλεις.

Πάντως και οι στίχοι είναι ισορροπημένοι. Μιλούσαμε χθες στην εκπομπή για αυτήν σπαραξικάρδια γυναικεία ψυχολογία της μίζερης ερωτικής απογοήτευσης που ταλαιπωρεί πολλές φορές το σημερινό ελληνικό τραγούδι...

Σ. Γ.: Το θέμα του δίσκου είναι η γυναίκα και αυτό βγαίνει έμμεσα. Η πρόθεση δεν ήταν να μιλήσουμε για την γυναικεία ψυχολογία, ίσως αυτό προκύπτει πολύ έμμεσα από το περιεχόμενο, απορρέει από τους στίχους, που και εγώ θα έλεγα ότι έχουν μια ισορροπία.

Πόσο αυτά τα πειράματα μπορούν να αφορούν κάποιους και ποιους;

Σ. Γ.: Το ποιους δεν το ξέρω. Πραγματικά, δεν το ξέρω... είμαι σε αμχανία...

Να σου το πω λίγο περιγραφικά: Τραγουδάς τις Παναγίες, Τα τραγούδια της Μεσογείου, τον Μ. Χατζιδάκι, την Λένα Πλάτωνος, η μια αίσθηση. Μετά παρουσιάζεις αυτά τα μουσικά πειράματα ή άλλη αίσθηση. Ποια από τις δυο κυριαρχεί μέσα σου και κατ'έκταση στο κοινό;

Σ. Γ.: Πρώτα-πρώτα, είναι διαφορετικά τα είδη του κοινού. Απευθυνόμαστε σε διαφορετικά ακροατήρια. Ίσως σε κάποιους αρέσουν όλα..., ίσως όχι..., ίσως κάποιον ενώνονται...

Φυσικά, ενώνονται πρωτίστως στην αποδοχή της φωνής σου...

Σ. Γ.: Πάντως είναι διαφορετική η αίσθηση. Και όταν, όπως λες, αυτοσχεδιάζω με ενδιαφέρει η επικοινωνία με το κοινό. Αυτοσχεδιασμός χωρίς επικοινωνία με τον κόσμο δεν έχει κανένα νόημα. Στον φωνητικό αυτοσχεδιασμό νιώθω βέβαια πολύ μεγάλη επαφή με το κοινό και εσωτερική πληρότητα.

Επιμένω: πώς συνδέονται τα δυο αισθήματα και ποιο από τα δυο κυριαρχεί;

Σ. Γ.: Είναι περίεργο. Καθένα έχει την σημασία του. Έλεγα τις προάλλες στο Μέγαρο Μουσικής τραγούδια του Νίκου Μαμαγκάκη τον οποίο θαυμάζω από κοριτσάκι, σύγχρονη μουσική που ίσως είναι λίγο δύσκολη η επικοινωνία με το κοινό. Είχα συγκινηθεί τόσο πολύ, που ήθελα για μερικές μέρες να μην κάνω τίποτα άλλο στην μουσική. Ένωθα ότι ήθελα να διαφυλάξω με κάθε τρόπο αυτήν την υπέροχη ικανοποίηση. Την άλλη μέρα είχα συναυλία στο Αίγιο με τα παραδοσιακά που επίσης μου αρέσουν πάρα πολύ. Εκείνη την στιγμή είπα: Όχι! Θέλω να διατηρήσω μέσα μου αυτήν την αίσθηση του σύγχρονου τραγουδιού.

Πάμε λίγο παρακάτω. Αυτοσχεδιασμός στην σύγχρονη και στην παραδοσιακή μουσική...

Σ. Γ.: Θέλει βαθιά γνώση η παραδοσιακή μουσική. Μπορεί να μαθαίνω καλά, να ερμηνεύω, αν θέλεις, ένα παραδοσιακό τραγούδι, αλλά ο αυτοσχεδιασμός πιστεύω ότι είναι κάτι πιο βαθύ. Εγώ δεν μπορώ να τραγουδήσω έναν αμανέ... Μόνο αν ξεπατικώσω έναν αμανέ που είπε κάποιος άλλος...

Είσαι σίγουρη ότι... δεν είπες σμυρναίικο μινόρε και μάλιστα υπέροχα;...

Σ. Γ.: Ευχαριστώ πολύ! Έχω πει σμυρναίικο μινόρε αλλά όπως το τραγούδησε η Μαρίκα Παπαγκίκα. Μου αρέσει πολύ και θέλω να το λέω. Δεν είναι, όμως, δικό μου. Δεν έχω βάλει δικά μου στοιχεία.

Φυσικά και διαφωνώ μαζί σου. Όταν μια μεγάλη τραγουδίστρια λέει σήμερα έναν αμανέ, τον σφραγίζει με την φωνή της, όπως έκανε στην εποχή του και ο παλιός τραγουδιστής.

Σ. Γ.: Μπορεί νάναι κι έτσι. Απλώς, θέλω να πω ότι ερμηνεύω τραγούδια που έχω ακούσει από άλλους, που έχω μάθει, που μου αρέσουν πάρα πολύ και οπωσδήποτε συμμετέχω απόλυτα, αλλιώς να είσαι σίγουρος ότι δεν θα το έκανα ποτέ.

Τραγουδίστρια ή συνθέτης;

Σ. Γ.: Η πρόθεση μου από μικρή ήταν να φτιάχνω μουσική και όχι να τραγουδώ μόνο. Αν μπορούσα να προχωρήσω και στην σύνθεση, θα είχε για μένα μεγάλο ενδιαφέρον"

Δεν είναι σημαντικό ότι ντύνεις με την φωνή σου ένα τραγούδι;

Σ. Γ.: Πώς δεν είναι! Όχι, τώρα δεν το υποτιμώ! Ίσως πιο μικρή το υποτιμούσα, για να πω την αλήθεια. Έλεγα: Ε, τί κάνω. Απλώς λέω ένα τραγούδι! Ίσως πάλι, επειδή ήταν πιο εύκολο

να ξεκινήσω σαν τραγουδίστρια... Όχι! Τώρα, μου αρέσει πάρα πολύ το τραγούδι. Είναι μεγάλη μου χαρά. Έχω βρει τον τρόπο να υπάρχω μέσα από το τραγούδι. Έχει ομορφιά και θεραπευτικές ιδιότητες.

Εμπορική ρουτίνα και μόδα ή αντιεμπορικά πειράματα;

Σ. Γ.: Σχετικά είναι τα πράγματα. Να σου πω ότι όταν βγήκαν τα τραγούδια των Ισπανοεβραίων της Θεσσαλονίκης, (σ. σ. *Άνοιξη στη Σαλονίκη*) η εταιρεία δεν περίμενε ότι θα δείξει το κοινό τόσο μεγάλο ενδιαφέρον για αυτά τα τραγούδια. Και διαφεύσθηκε αμέσως. Μοιάζουν, βλέπεις, πολύ με τα ελληνικά, είναι πολύ οικεία και στο ελληνικό κοινό. Ας μην υποτιμάμε και την μόδα, πολλές φορές και μέσα από την σαβούρα είναι δυνατό να ξεχωρίσεις μια μελωδία, ένα στίχο, ένα ερμηνευτικό ιδίωμα. Το θέμα είναι τεράστιο. Με μια κουβέντα, πιστεύω ότι χρειάζεται να είναι κανείς ανοικτός στην εποχή του.

Και να αλέθει ό,τι μπορεί με το ταλέντο του, θα προσθέσουμε εμείς, μια και οι άνθρωποι που το διαθέτουν, συνήθως είναι σεμνοί και αποφεύγουν να μιλούν για αυτό. Από εκεί και πέρα, αναλαμβάνει δουλειά ο χρόνος που ταξινομεί το διαχρονικό και το εφήμερο ανάλογα με το μεράκι που κάθε έργο εκπέμπει και σε συνάρτηση με τις εκάστοτε αισθητικές ανάγκες. Κάπου εδώ τελειώνει η συνομιλία μας. Για να είμαστε απόλυτα ειλικρινείς, πρέπει να γράψουμε ότι στο τέλος της κουβέντας είπαμε ευθέως ότι προτιμούμε την τραγουδίστρια Σαβίνα Γιαννάτου που μας ταξιδεύει μοναδικά στον χρόνο και την μελωδία. Χωρίς ίχνος υστεροβουλίας. Άλλωστε, όσο πιο σημαντικός είναι ο καλλιτέχνης, τόσο περισσότερο εκφράζεται και αποτιμάται με την ενόπτητα του ταλέντου του, και ο πολύτροπος αυτοσχεδιασμός γίνεται πάντα, βαθύρας και για τον τραγουδιστή...

* Βάση αποτέλεσε η εκπομπή που κάναμε με την Σαβίνα Γιαννάτου στο *Μουσικό Σεργιόνι*, στην ΕΡΑ-5, την Παρασκευή 22 Νοέμβρη 2000.

Επιμέλεια: Θανάσης Σουλβός

Η ιστορία του Νίπερ

Όλοι μας θα έχουμε προσέξει σε επικέτες ή εξώφυλλα δίσκων το εμπορικό σήμα της His Master's Voice: Τον άσπρο σκύλο που κοιτά με περιέργεια το χωνί ενός γραμμοφώνου. Δεν πρόκειται για μια τυχαία εικόνα αλλά για ένα υπαρκτό γεγονός.

Ο σκύλος ράτσας φοξ τεριέ, γεννήθηκε το 1884 στο Μπρίστολ και το αφεντικό του ο Μάρκ Χέρνι Μπάροντ του έδωσε το όνομα Νίπερ, αφού από κουτάβι είχε τη συνήθεια να δαγκώνει τη γάμπα κάθε επισκέπτη του. Το 1887 όταν πέθανε ο Μ.Χ. Μπάροντ τη φροντίδα του σκύλου ανέλαβε ο αδελφός του, ο ζωγράφος Φράνσις Μπάροντ (1856-1924) που τον μετέφερε στο Λίβερπουλ. Εκεί ο Νίπερ εντυπωσιάζεται από ένα κυλινδρικό γραμμόφωνο που υπήρχε στο σπίτι και στέκεται ώρες, μπροστά του προσπαθώντας να καταλάβει πως γίνεται και ένα χωνί έχει ανθρώπινη φωνή. Η σκηνή αυτή αποτυπώνεται στο μυαλό του Μπάροντ και τρία χρόνια μετά το θάνατο του σκύλου (Σεπτέμβριος 1895) τη μεταφέρει στο μουσαμά. Αρχικά τον πίνακα, διαστάσεων 36x28 ιντσών, ο δημιουργός του ονομάζει *Ο σκύλος που κοιτάει και ακούει ένα φωνόγραφο* και αργότερα *His Master's Voice* (Η φωνή του κυρίου του). Μάταια προσπαθεί να τον εκθέσει στη Βασιλική Ακαδημία ή να τον πουλήσει σε κάποιο περιο-

δικό ή δισκογραφική εταιρία, αφού όλοι του απαντούν: «Οι σκύλοι δεν ακούν γραμμόφωνο» ή «Κανείς δεν πρόκειται να καταλάβει τι κάνει ο σκύλος». Στην προσπάθειά του να βρει αγοραστή και με την προτροπή ενός φίλου του αποφασίζει να αλλάξει το χρώμα του χωνιού από μαύρο σε χρυσό, κάνοντας τη ζωγραφιά πιο εντυπωσιακή. Έτσι το καλοκαίρι του 1899 επισκέ-

πτεται τα γραφεία της εταιρείας GRAMOPHONE ζητώντας να του δανίσουν ένα χωνί φωνογράφου. Όταν βλέπει τον πίνακα ο γενικός διευθυντής της εταιρείας, Ουίλιαμ Μπάρι Όουενν, ρωτά τον Μπάροντ αν είναι για πούλημα και αν μπορεί να αντικαταστήσει το γραμμόφωνο με ένα απ' αυτά που κατασκευάζει η επιχείρησή του.

Ο Μπάροντ δέχεται και η GRAMOPHONE του δίνει 50 λίρες για την αξία του πίνακα και άλλα τόσα για τα δικαιώματα εκμετάλλευσης. Η

τελική συμφωνία υπογράφεται τον Οκτώβριο του 1899. Ο Μπάροντ μέχρι το θάνατό του ζωγραφίζει 24 αντίγραφα του αρχικού πίνακα, ενώ την παράδοση συνέχισαν και άλλοι ομότενοί του. Υπολογίζεται ότι από το 1900 μέχρι σήμερα έχουν φιλοτεχνηθεί 5.000 αντίγραφα του αρχικού έργου. Έτσι, ο Νίπερ έγινε από τους πιο δημοφιλείς σκύλους στον κόσμο και συγχρόνως το πιο ιστορικό και εμπορικό σήμα του 20ου αιώνα.

δέκα

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ ΑΓΡΙΑΝ ΖΩΩΝ

Το **ΕΚΠΑΖ** είναι αστική
μη κερδοσκοπική εταιρεία
που σκοπό έχει την περίθαλψη
και την επανένταξη στη φύση
των αγρίων ζώων που βρίσκονται
τραυματισμένα, άρρωστα,
αδύναμα ή ορφανά στη χώρα μας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

 ΜΕΛΟΣ
IWRC

Τ.Θ.: 75072, Καλλιθέα 176 10
τηλ.: Αθήνα 95.96.088, 95.20.117
fax.: 95.63.562
Αίγινα: 0297-28367
Θεσ/νικη: 031-724969
Κιν.: 0944-261 063
www.ekpaz.gr

«Αυτό που
αρχίζει και
με ενοχλεί
είναι το
στημένο
που έχει
ο χώρος.
Δεν υπάρχει
η λέξη
"αυθόρμητο"»

Καίτη Κουλλιά

« Μ ε π λ ο τ ο
π α ρ α δ ο σ ι α κ ό
τ ρ α γ ο ύ δ ι »

«Με πλούτο παραδοσιακό τραγούδι»

«Με πλοίο το παραδοσιακό τραγούδι»

του Αντρέα Ντούσκα

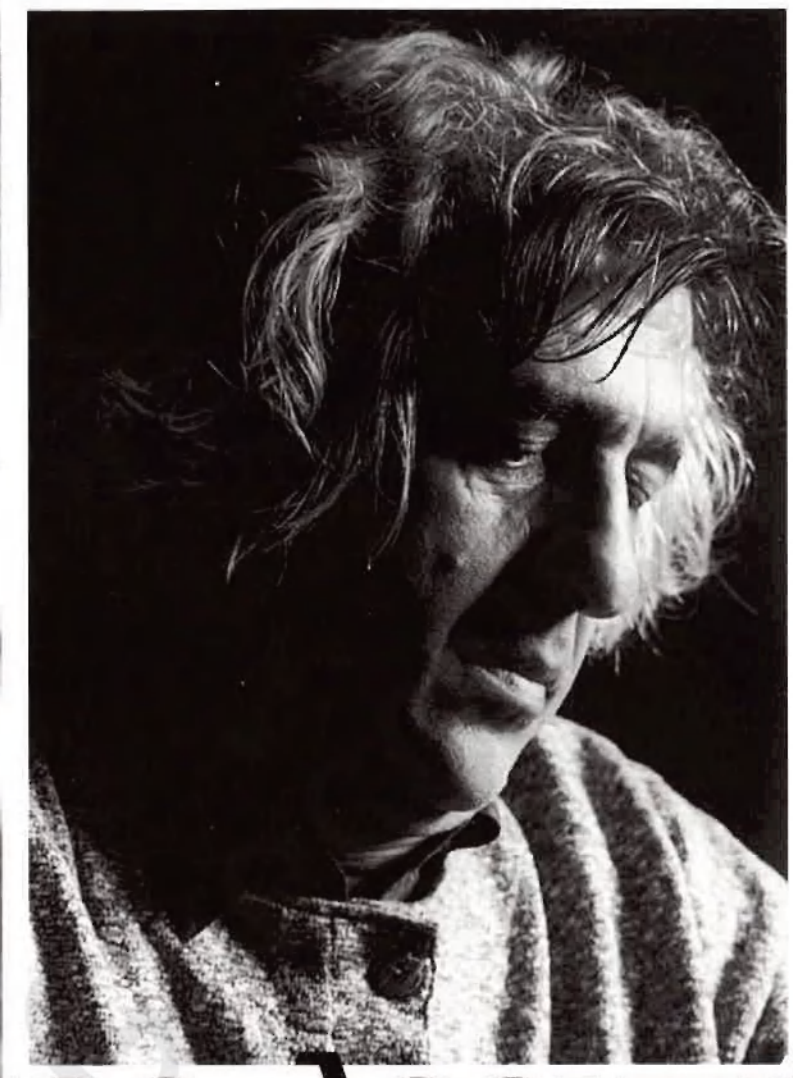

Ένα παραδοσιακό καφενείο στη Δεξαμενή, στις παρυφές του Λυκαβηττού, εν μέσω -όχι νεφών, που θάλεγε κι ο Νίκος Παπάζογλου- Λουμίδη και χαλαρής διάθεσης για κουβέντα και χωρίς καμιά προσπάθεια να σκιαγραφήσω το προφίλ της συνεντευξιαζόμενής μου διαπίστωσα ότι είχα να κάνω με μια ήρεμη και καθ' όλα χαλαρή τραγουδίστρια, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν διακατέχεται από αγωνία γι' αυτό που κάνει, ότι δεν βρίσκεται σε μια διαρκή αναζήτηση στόχων. Εμμένει κι έχει ως εφελτήριο τη παραδοσιακή μουσική: «Το παραδοσιακό τραγούδι είναι το πλοίο σε ότι κάνω και δε θάθελα να το δώ μεμονωμένα. Αισθάνομαι ότι κουβαλάω, μια παραδοσιακή ρίζα. Κι αν πριν λίγο καιρό ήμουν αρνητική σ' αυτό, με την έννοια ότι δεν θέλω να έχω το στίγμα της παραδοσιακής τραγουδίστριας, συνεχίζω να λέω ότι δεν με ενδιαφέρει να καταχωρηθώ με αυτό τον τρόπο στη συνείδηση του κοινού, με την έννοια ότι δεν υπάρχει λόγος, με την ίδια λογική που δε με ενδιαφέρει να λέω ότι τραγουδώ έντεχνο ή πιο σύγχρονο τραγούδι. Αισθάνομαι ότι είναι δώρο τελικά να κουβαλάς μια παραδοσιακή ρίζα που να μπορεί να σου δώσει ταυτότητα, μια προσωπική άποψη σ' αυτό που κάνεις και λές».

Με μια διεισδυτική ματιά στα τεκταινόμενα που αφορούν το χώρο του ελληνικού τραγουδιού, όταν η κουβέντα φτάνει στις περιπτώσεις του έθνικ αναζητήσεων της, έχει να παρατηρήσει το αυτονόητο: «Η αγωνία μου είναι να λειτουργήσω σε σχέση με την προσωπική μου ανάγκη. Υπάρχουν άνθρωποι που ψάχνονται μ' έναν υγιή τρόπο γύρω απ' αυτό, γιατί η δική τους εσωτερική εντολή στα πράγματα το επιβάλλει. Δεν με ενοχλεί ν' ακούσω ένα ούτι από μια μπάντα, που ας πούμε παίζει πιο δυτικά όργανα, αρκεί να με πείσει το τελικό αποτέλεσμα ότι είναι μια αλλαγή που έχει γίνει βίωμα την ώρα που συμβαίνει και παρουσιάζεται». Ο χειμώνας τη βρήκε στην προετοιμασία του καινούργιου της δίσκου. Με αφοπλιστική ειλικρίνεια δηλώνει πώς: «Δεν έχω κάτι συγκεκριμένο στο μυαλό, θέλω να αισθανθώ χαλαρά με αυτό που θα κάνω, να υπάρξει χημεία με αυτούς που πρόκειται να συνεργασθώ, όπως συνέβη λίγα χρόνια πριν με το Χρήστο Τσιαμούλη στο δίσκο *Αύρα Θαλασσινή*. Κάθε φορά αυτό που με ερεθίζει εξαρτάται από τα δεδομένα και τις επιλογές που έχω, που διαγράφονται. Τότε είχα τρομερή ανάγκη να κάνω κάτι και ο Χρήστος ήταν ο μόνος άνθρωπος που είχα να εμπιστευτώ, αυτό μπορούσα να ανταλλάξω μαζί του. Τότε άκουγα ή μάλλον άρχισα να ακούω παραδοσιακή μουσική και την ένιωθα να βγαίνει από μέσα μου αβίαστα, κι αυτό ήταν το όμορφο. Η δουλειά εκείνη μου κάλυψε μια έντονη επιθυμία να συμβεί μια αλλαγή στο τρόπο που ψαχνόμουνα. Κάτι ανάλογο συνέβη και με το Γιώργο Φρατζολά στο δεύτερο δίσκο *Εδώ ξυπνούν τα όνειρα*. Δε πιστεύω ότι δεν γράφονται ωραία τραγούδια. Ακούω όμορφα πράγματα, βγαίνουν όμορφα πράγματα. Αυτό που αρχίζει και με ενοχλεί είναι το σημείο που

έχει ο χώρος. Δεν υπάρχει η λέξη "αυθόρμητο"». Ενθουσιάζεται, όταν μιλά για τις ζωντανές εμφανίσεις, εξηγώντας όμως πως πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος να διαταραχθούν οι ισορροπίες: «Την ώρα που είμαστε πάνω στη σκηνή, το πόσο ναρκισσιστικά λειτουργούμε, η προσπάθεια να ξεπεράσουμε το εγώ μας και την αυτοπροβολή μας είναι σημεία λεπτά, είναι μια μέθεξη αλλά που για να λειτουργήσει σαν τέτοια, απαιτεί νάσαι τεχνίτης στη σκηνή. Εγώ δύσκολα χαλαρώνω σε μια παράσταση σαν θεατής. Όχι πώς κάτι όμορφο δε μπορεί να περάσει αλλά είναι δύσκολο, γιατί πρέπει να πείσεις μ' ένα δικό σου τρόπο που νάχει λόγο ύπαρξης, για να περάσει στο ευρύ κοινό.» Ακούει μουσικές και τραγούδια ετερόκλητα, όσον αφορά το ύφος τους και το από πού προέρχονται, και πάνω εκεί φουντώνει η συζήτηση, με γνώμονα την αδυναμία του ελληνικού λόγου να ξεπεράσει τα σύνορα και να γίνει διεθνής ή εν πάσει περιπτώσει, να λειτουργήσει και σε ένα κοινό που δεν έχει ως μητρική την Ελληνική: «Ο ελληνικό στίχος, είναι τρομερά προκλητικός σ' ένα τραγούδι. Αν δεν έχεις τη φλέβα να κατανοήσεις το «τσάκ» των λέξεων, την ουσία τους, είναι δύσκολο να λειτουργήσει. Αυτή είναι και η δική μου αδυναμία, όταν ακούω ξένα τραγούδια, να τα κατανοήσω. Συνήθως με πείθουν ερμηνευτές που έχουν μια στάμπα, που κάποια στιγμή ξεπερνούν την επεξήγηση των λόγων και ταυτόχρονα σου το μεταφέρουν, χωρίς να μπορείς να καταλάβεις πώς γίνεται αυτό». Ο Χατζιδάκις κι ο Λοΐζος είναι από τις φυσιογνωμίες που εξασκούν γοητεία πάνω της και την έχουν επηρεάσει βαθιά: «Άκουγα πρόσφατα τα *Γράμματα στην αγαπημένη* του Μάνου Λοΐζου και σκέφτηκα ότι θα ήθελα πολύ να τον είχα γνωρίσει. Να μπορούσα να ανήκω σε αυτούς που συμμετείχαν κι όχι μόνο σε αυτούς που ακούνε. Θα ήθελα να είχα γνωρίσει αυτούς τους μεγάλους δημιουργούς, νάχα μια προσωπική επαφή, για να μην έχω την εικόνα ενός ειδώλου. Να έχουν ανθρώπινη υπόσταση δίπλα μου».

Είναι πράγματι ενθαρρυντικό που σε αυτή την εποχή της εξέχουσας βλακειάς, που το οτιδήποτε ευκαιριακό και επιδερμικό προβάλλεται ως ο μόνος δρόμος (χωρίς να είναι φυσικά), υπάρχουν άνθρωποι που είναι πραγματικοί εργάτες σ' αυτό που κάνουν, κινούνται αθόρυβα, χωρίς να λεπτατούν ή να αγνοούν το εκτόπισμα των ανθρώπων που προηγήθηκαν και καθόρισαν εν πολλοίς τα πράγματα. Η Καίτη Κουλλιά ανήκει σ' αυτή την εκλεκτή μειοψηφία. Σε αυτούς που αγαπάνε το ελληνικό τραγούδι κι αγωνίζονται να το προάγουν σε τέχνη του λόγου και του μέλους.

Χρήστος Λεοντής

του Χρήστου Ασημακόπουλου

**“Σήμερα θεωρείται
ντροπή να παλεύεις για ιδέες
και αξίες όπως είναι
η αξιοπρέπεια, η ελευθερία,
η δικαιοσύνη και η αλληλεγγύη, χωρίς
να περιμένεις υλικό αντάλλαγμα”**

Μια Πέμπτη του πρώτου χειμώνα της τρίτης χιλιετίας ξεκινήσαμε με το Θανάση για το σπίτι του Χρήστου Λεοντή. Αποδεικνύεται μακρύς ο δρόμος ως την Παιανία. Ωστόσο έτσι είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε για το θέμα της συζήτησης με το συνθέτη απολαμβάνοντας ταυτόχρονα τις δυναμικές εκκινήσεις του λεωφορείου. Η πόλη άρχισε σιγά, σιγά να υποχωρεί και ο θόρυβος έγινε σχεδόν ευχάριστος απόηχος. Το σκοτάδι πήρε τη θέση του κακεκτικού φωτισμού και η διάθεσή μας άρχισε να γίνεται ανάλαφρη. Σε λίγο, ο προσωπικός μου μύθος θα συναντούσε το πραγματικό πρόσωπο του ανθρώπου-δημιουργού. Ένα όμορφο κορίτσι πλάϊ μας ξεφύλιζε το *Μικρό Ναυτίλο* του Ελύτη. Θεώρησα καλό τον οιωτό.

«Από τη στάση ως το σπίτι είναι ένα τσιγάρο δρόμος» μου λέει ο Θανάσης. Ανάβουμε τους αυτοσχέδιους χρονομετρητές μας και βαδίζουμε σιωπηλοί, προσεκτικοί μαθητές της νυχτερινής γαλήνης και του τοπίου. Στ' αριστερά μας το νέο αεροδρόμιο προβάρει τους προβολείς του και τα μελλοντικά μας ταξίδια. Το τσιγάρο τελειώνει και το σπίτι φαίνεται λευκό και φιλόξενο.

Ο κύριος Λεοντής μας υποδέχεται στην πόρτα. Η επικοινωνία μας είναι από την πρώτη στιγμή καλή και η συμπεριφορά του απλή και αυθόρμητη όπως όλων των ανθρώπων που απολαμβάνουν την καθημερινή τους εργασία.

Κατεβαίνουμε στο υπόγειο έναν χώρο ζεστό που τον «κλιματίζει» ένα μεγάλο μαύρο πιάνο. Στον τοίχο κρεμασμένη σε ασπρόμαυρες φωτογραφίες η συνοπτική ιστορία της ελληνικής μουσικής των τελευταίων σαράντα ετών. Το στούντιο ηχογραφήσεων συμπληρώνει το χώρο συνδέοντας το παρελθόν μ' ένα παρόν νεανικό. Παντού υπάρχουν «πάρτες» του νέου έργου που μόλις ολοκληρώθηκε. Η συζήτηση όπως ήταν φυσικό επικεντρώθηκε σ' αυτό. Σας μεταφέρω τα λόγια του ίδιου του συνθέτη:

«Μόλις τελείωσα τη συνθετική εργασία σε κείμενα εκκλησιαστικά, σε ύμνους εκκλησιαστικούς με θέμα την Παναγία. *Μήτηρ Θεού* είναι ο τίτλος κι εγώ επέλεξα να δουλέψω επάνω στον *Ακάθιστο Ύμνο*. Αυτό είναι ένα καταπληκτικό ποίημα του Ρωμανού του Μελωδού το οποίο στην εκκλησία δεν έχει συγκεκριμένο ήχο. Είναι από τα πιο αδικημένα μουσικά κείμενα γιατί είναι δοσμένο σε μορφή «ρεστατίβο».

Δεν είναι τραγούδι σ' έναν ήχο και ήταν μια ευκαιρία για μένα να δουλέψω πάνω σ' αυτό. Δεν έχω καμία πρόθεση να υποκαταστήσω την ψαλμωδία. Απλά επειδή έχω υπάρξει στο παρελθόν ψάλτης ήθελα να ψάλλω αλλά με το δικό μου τρόπο.

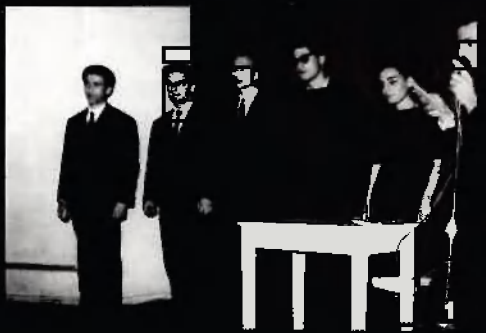
Όσοι άκουσαν το έργο ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλον όλοι εντόπισαν ένα στοιχείο. Είπαν ότι έτσι

φαντάζονται τη μετεξέλιξη της βυζαντινής μουσικής. Αυτή η επισημάνση με έκανε να χαρώ πολύ γιατί ομολογώ ότι συνειδητά ακροβατούσα σ' ένα σχοινί. Δεν ήθελα να βγει δυτικότερο. Προσπαθούσα διαρκώς να σκέφτομαι μερικά από τα κύρια χαρακτηριστικά της βυζαντινής μουσικής. Ας πούμε την καθαρή μελωδία πάνω σε ήχους η οποία δεν έχει χρεία καμίας συνοδείας, ούτε αρμονικής, ούτε από όργανα. Γι' αυτό βλέπεις, ότι υπάρχει η μελωδική γραμμή και μερικά ισοκρατήματα που υποκαθιστούν κατά κάποιο τρόπο τις αρμονίες της δυτικής εκκλησίας. Ένα άλλο κυρίαρχο στοιχείο της βυζαντινής μουσικής είναι η συμμετρία. Δεν μπορείς διαρκώς να ψάλλεις στον πρώτο ήχο, πρέπει να ψάλλεις και στον τέταρτο κι ούτε διαρκώς και σ' αυτόν. Πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία, ένα μοί-

ρασμα, για να το πω πρακτικά, του χρόνου που θα ψάλλεις τους ήχους. Έτσι εξηγείται και η πολυρυθμία που υπάρχει στη βυζαντινή μουσική. Αναδεικνύει μ' αυτόν τον τρόπο τον Θείο Λόγο. Οπότε, οι ρυθμοί του λόγου περνούν στη μουσική κι έτσι υπάρχει και η δυνατότητα επίδειξης, τεχνικής και φωνητικής δεξιοτεχνίας. Αυτό το στοιχείο της συμμετρίας το κράτησα ευλαβικά. Κράτησα στοιχεία διαφορετικών τετραχόρδων και διαφορετικών ήχων, έπαιξα ανάμεσα σε ανατολή και δύση. Διπλαδί κάποια στιγμή ξεκινά η μελωδία μονόφωνα «μπαίνει» με ισοκράτημα, φεύγει, απλώνεται σε τετράφωνα, ξαναμαζεύεται. Από αυτή την άποψη -της διαρκούς αλλαγής- θεωρώ πως έχει ενδιαφέρον. Ξεκινώ, όπως και τελειώνω, με έναν ατόφιο ύμνο *Την ωραιότητα της παρθενίας Σου* αυτό το έργο, το οποίο ονομάζω *Σπουδή στον Ακάθιστο Ύμνο*. Αρχίζω με την *Ωραιότητα* με τρόπο και σε ήχο κατανοητικό και τελειώνω με τον ίδιο ύμνο αλλά πιο δοξαστικό με άλλη εναρμόνιση και άλλη ενορχήστρωση. Εκεί μπορεί να ακούσει κανείς αυτή τη βυζαντινή μελωδία, επεξεργασμένη, σαν να είναι χορικό του Μπαχ. Η σύνθεση της ορχήστρας είναι ένα κομμάτι εγχόρδων ή ορχήστρα εγχόρδων -θα σκεφτώ πως θα το κάνουμε- μία άρπα και μία πολιτική λύρα, η οποία παίζει τα ενδιάμεσα μέρη και έχει ένα χρώμα από τη μελαγχολία της ανατολής. Επίσης υπάρχει ένα όμποε κι ένα συνθεζαΐζερ για τους ισοκράτες. Η ορχήστρα έχει λοιπόν τρεις πόλους: τη λύρα που έχει κυρίαρχο ρόλο, το σύγχρονο ηλεκτρικό ήχο του συνθεζαΐζερ και μία κλασική ορχήστρα ή κομμάτι εγχόρδων (βιολιά, βιόλα, τσέλο, μπάσο). Έτσι δημιουργείται ένα τρίγωνο που πατάει στέρεα.

Υπάρχει εξαιρετική μικτή χορωδία -του Δήμου Κηφισιάς- που αποτελείται από νέους και νέες, από το μονόφωνο, μέχρι το τετράφωνο μέρος. Υπάρχει ο τραγουδιστής, ο Μανώλης

“ Ε ί μ α σ τ ε ” ε δ ώ

Λιδάκης και θα δοκιμάσω να εντάξω στο πρώτο μέρος τη Νένα Βενετσάνου. Υπάρχουν κάποια τεχνικά προβλήματα για να το πετύχω αυτό. Ελπίζω όμως ότι θα τα λύσω. Αυτό θα είναι το σύνολο της εργασίας την οποία οι παραγωγοί, η Μονή Κουτλουμουσιού δηλαδή θα προσπαθήσουν να την κυκλοφορήσουν μέσα Μαρτίου».

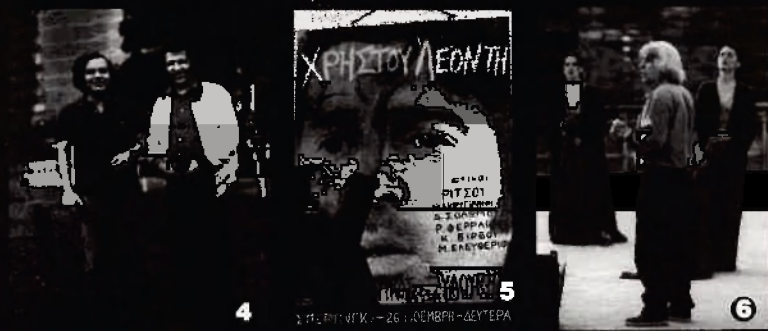
Σ' αυτό το σημείο γίνεται μια μικρή παύση, καθώς εισβάλλουν στο δωμάτιο ο Νείλος και η Φρύνη -οι δύο αγαπημένοι σκύλοι του συνθέτη- με διάθεση να μονοπωλήσουν την προσοχή μας και το καταφέρνουν χωρίς δυσκολία. Είναι άλλωστε οι πρώτοι και οι πιο ευλαβικοί ακροατές των έργων του. Η ατμόσφαιρα γίνεται ακόμα πιο ευχάριστη και η συζήτηση επεκτείνεται και σε άλλα θέματα. Αναγκαστήκαμε να επιστρατεύσουμε τη λιγιστή πειθαρχία που διαθέτουμε, για να ανοίξουμε πάλι το κασσετόφωνο και να κάνουμε μία από τις λίγες ερωτήσεις αυτή της κάπως ανορθόδοξης συνέντευξης.

Πως ξεκίνησε η αρχική ιδέα για τη δημιουργία της «σπουδής»;

Η Μονή Κουτλουμουσιού έχει κάνει την παραγωγή σε τέσσερα ακόμα cd στο παρελθόν. Αυτή τη φορά, με πήρε τηλεφώνω η Άννα Συνοδινού και ζήτησε τη συνεργασία μου. Πρέπει να σημειώσω εδώ ότι στο cd εκτός από το μουσικό μέρος που ήδη αναφέραμε θα περιέχονται κι άλλα πράγματα. Υπάρχουν κείμενα Ελλήνων ποιητών και πεζογράφων που αναφέρονται στην Παναγία και τα διαβάζουν ηθοποιοί και μη, όπως η κυρία Πιπτακή και ο Άρης Λεμπασόπουλος. Ακούγεται το ποίημα του Σικελιανού *Μήτηρ Θεού* το οποίο διαβάζουν η Άννα Συνοδινού και η γυναίκα του Σικελιανού, Άννα. Επίσης ακούγεται το ποίημα του Κωστή Παλαμά *Ξωκκλήσι*. Πρόκειται συνολικά για μια μεγάλη παραγωγή από ανθρώπους που είναι πολύ προσεκτικά επιλεγμένοι. Εγώ σ' αυτό το τμήμα του έργου θα γράψω τα μουσικά περάσματα από το ένα ποίημα στο άλλο. Εκεί δεν θα χρησιμοποιήσω δικές μου μελωδίες, αλλά θα διαλέξω μελωδικά θέματα, από αγαπημένους ύμνους της Παναγίας».

Σκοπός αυτής της συζήτησης ήταν από την αρχή να αναφερθούμε στο μέλλον και όχι στο πλούσιο μουσικό παρελθόν του Χρήστου Λεοντή που είναι λίγο ή πολύ γνωστό, χιλιοτραγουδισμένο και καταξιωμένο στη συνείδηση και των πιο απαιτητικών ακροατών. Ο συνθέτης αναφέρθηκε σ' αυτό το μέλλον σχολιάζοντας παράλληλα την τρέχουσα πραγματικότητα:

1. Θέατρο Ακροπόλ, 1963. Χρήστος Λεοντής, Μάνος Λοΐζος, Μάνος Ελευθερίου, Φώντας Λάδης, Μάρα Λίμνου.
2. Χρήστος Λεοντής, 1967.
3. Με την Άννα Συνοδινού, στην ηχογράφηση της «Ηλέκτρας» 1967.
4. Με το Μάνο Λοΐζο.
5. Αφίσα συναυλίας, 26 Νοεμβρίου 1973.
6. Πρόβες στο Ηρώδειο, 1995.
7. Με το Γιώργο Λαζάνη.
8. Στην Επιδαυρο με τον Ντάριο Φω και τη σύζυγό του.
9. Σε συναυλία με το Νίκο Ξυλούρη.
10. Με τη Φλέρυ Νταντωνάκη.

μ η φ ο β ά σ τ ε ι ς

«Υπάρχει αυτή τη στιγμή μία τρέχουσα νοοτροπία. Η νοοτροπία της παραίτησης και της απαξίας και για να το πω με πιο σκληρό τρόπο, της खुδαιότητας και της ασχήμιας. Απ' την άλλη μεριά, υπάρχει πάρα πολύς κόσμος, ο οποίος λόγω αξιοπρέπειας και ήθους δεν «βγαίνει» μπροστά. Δεν μπορείς σ' ένα θρασίμι να υψώσεις τη φωνή, παρά μόνο να προσπαθήσεις να πεις με χαμηλούς τόνους, αυτό που θεωρείς σωστό κι ανθρώπινο σε ανθρώπους που έχουν αυτιά, που θέλουν να ακούσουν. Να δώσεις το μήνυμα και σ' άλλους ανθρώπους που κάτι περιμένουν: Ξέρετε; Δεν έχουμε χαθεί, εδώ είμαστε μη φοβάστε! Κρατείστε το κουράγιο σας, δεν είστε μόνοι! Αυτό προσπαθώ να κάνω. Αν πάνε όλα καλά, το καλοκαίρι στο Ηρώδειο θα παρουσιάσω δύο έργα, την *Κατάσταση πολιορκίας* του Μίκη Θεοδωράκη και το *Καπνισμένο τσουκάλι*. Θεωρώ ότι αυτά τα δύο έργα εκφράζουν με απόλυτο τρόπο την αντίδραση ενός ολόκληρου λαού σε μια κατάσταση ανελευθερίας. Εμείς εκείνη την ώρα, ο Μίκης κι εγώ, εκφράζαμε, όπως εκ των υστέρων αποδείχτηκε, αυτό που πίστευε και ήθελε ένας ολόκληρος λαός. Παρουσιάζοντας πάλι αυτά τα έργα θέλω να πω, ότι δεν είναι ντροπή να λες ότι αγωνίστηκες. Με την απαξία που επικρατεί σήμερα, θεωρείται ντροπή να παλεύεις για ιδέες και αξίες, όπως είναι η αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δικαιοσύνη και η αλληλεγγύη, χωρίς να περιμένεις υλικό αντάλλαγμα. Θέλω, με τις όποιες μικρές μου δυνάμεις, να θυμίσω στους ανθρώπους ότι η ανοχή πρέπει να έχει και ένα όριο. Μια και νιώθω, ότι χάνονται οι «αρμονικές» της ζωής. Και είναι αυτές οι αρμονικές που δίνουν όλη τη γλύκα και την ομορφιά στη μουσική και τη ζωή».

Η ώρα είναι περασμένα μεσάνυχτα. Καθώς βγαίνουμε απ' το σπίτι ένα αεράκι δροσίζει τα πρόσωπά μας. Είμαστε ανάλαφροι και αισιόδοξοι, μοχλιασμένοι με το πάθος αυτού του ανθρώπου, που ανταποκρίθηκε στο «μύθο» που είχαμε γι' αυτόν και η πραγματικότητα του τον ξεπέρασε. Τώρα καταλαβαίνουμε ότι η ψυχή της μουσικής του είναι η δική του ψυχή φτιαγμένη από τα ίδια υλικά, τα αιώνια υλικά της δημιουργίας, που άφθονα διαθέτει ο εξαιρετος κύριος Λεοντής. Μέρους αργότερα άκουγα τον απόηχο της φωνής του: «Είμαστε εδώ μη φοβάστε!»

δεκα επτά

ΣΤΟΝ ήχο της Λατέρνας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, του Στέλιου Μηριμπερί

Το κείμενο και η συνέντευξη του Νίκου Τεμιζή συμπεριλήφθηκαν στο ένθετο του δίσκου ακτίνας *Η Λατέρνα της Πόλης* (1999) που αποτελεί τον πρώτο δίσκο της σειράς *Αρχείο Μουσικής Τούρκικων Ταινιών* της εταιρείας KALAN στην Κωνσταντινούπολη. Η ηχογράφηση της λατέρνας έγινε το 1965 στο *Στούντιο Γενί Λαλέ* για να χρησιμοποιηθεί στην ταινία *Για μια ωραία μέρα* του σκηνοθέτη Χαλντούν Ντόρμεν. Η λατέρνα έπαιξε ένας ρωμιός λατερνατζής για τον οποίο δεν

βρέθηκε κανένα στοιχείο παρ' όλες της προσπάθειες της ερευνητικής ομάδας. Η έκδοση του δίσκου ολοκληρώθηκε ενώ βρίσκεται ακόμα εν ζωή ο τελευταίος λατερνατζής της Πόλης, ο Νίκος Τεμιζής ο Αρναούζκιοϊλής. Η συνέντευξη μαζί του έγινε στις 14 Μαΐου 1999 στο Γηροκομείο Βαλουκλή όπου ζει τα τελευταία δέκα χρόνια. Ο δίσκος *Η Λατέρνα της Πόλης* αφιερώνεται στη μνήμη όλων των ξεχασμένων λατερνατζήδων οι οποίοι -χωρίς να επιδιώκουν φήμη και πλούτη- κινούμενοι από απεριόριστο μεράκι και αγάπη, έτρεχαν από ταβέρνα σε ταβέρνα κι από πανηγύρι σε πανηγύρι με την λατέρνα στην πλάτη, για να μας χαρίσουν μαγικές μελωδίες.

Η ΛΑΤΕΡΝΑ

Η λέξη λατέρνα, σύμφωνα με την Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια Λαρούς, προέρχεται από την Ιταλική λέξη *laterna* που σημαίνει φανάρι. Η πατρίδα της λατέρνας είναι η Ιταλία, απ' όπου κι εξαπλώθηκε σ' όλο το κόσμο. Τον παλιό καιρό, πριν την εμφάνιση του γραμμοφώνου η λατέρνα υπήρξε σημαντικό μέσο διασκέδασης, κυρίως για τους γλεντοκόπους των αστικών κέντρων.

Οι πρώτες λατέρνες στην Πόλη συναντώνται στα μέσα του 19ου αιώνα, όταν ο Ιταλός Τζιουζέπε Τουρκόνι ανοίγει το πρώτο κατάστημα λατέρνας στο Γαλατά. Στην αρχή φέρνει λατέρνες απ' την Ιταλία, και σε λίγο καιρό, ξεκινά και την κατασκευή τους.

Οι περισσότεροι *σταμπαδόροι* -έτσι λέγονταν αυτοί που τύπωναν την μελωδία, καρφώνοντας μικρά καρφάκια πάνω στον κύλινδρο- ήταν ξενικής καταγωγής, που γεννήθηκαν και έζησαν στα αστικά κέντρα, του 19ου και 20ου αιώνα, Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Πειραιά, Αθήνα, Σύρο κ.ά.

Στην αρχή οι μελωδίες που τυπώνονταν στους κυλίνδρους ήταν μόνο Ιταλικές (οπερέτες, κανσονέτες κ.ά.). Σε λίγο καιρό οι σταμπαδόροι που έμαθαν την τέχνη του τυπώματος στο εργαστήρι του Τουρκόνι, άρχισαν να τυπώνουν και ελληνικές μελωδίες: χασάπικα, σέρβικα, ζεϊμπέκικα, συρτά, με βάση πάντα τους νόμους της δυτικής μουσικής. Η εναρμόνιση αυτή, αν και δύσκολη, λόγω της διαφορετικότητας του δυτικού από το ελληνικό μέλος, πέτυχε και επέφερε τη διάδοση της λατέρνας στα πλατιά λαϊκά στρώματα της Πόλης. Η λατέρνα έγινε το αναπόσπαστο στοιχείο των Πολιτικών γλεντιών στις ταβέρνες, στα πανηγύρια των Ταταούλων, του Βοσπόρου στο Τσενγκέκλιοϊ, στο Αρναούκιοϊ, στο Γκιόκ-σου...

Ο Τουρκόνι πρωτοξεκίνησε την κατασκευή της λατέρνας στην Πόλη. Στην κατασκευή του κυλίνδρου χρησιμοποιούσαν συνήθως το ξύλο φλαμουριάς. Κάθε λατέρνα χωρούσε ένα κύλινδρο με εννέα μελωδίες. Ο λατερνατζής μπορούσε να επαναλάβει μια μελωδία όσες φορές ήθελε. Μπορούσε ακόμη να μεταπηδάει π.χ. από την τρίτη στην πέμπτη μελωδία.

Η λατέρνα λειτουργούσε απλά. Η περιστροφή του κυλίνδρου μέσω της μανιβέλας, κινητοποιούσε τα καρφάκια. Αυτά με τη

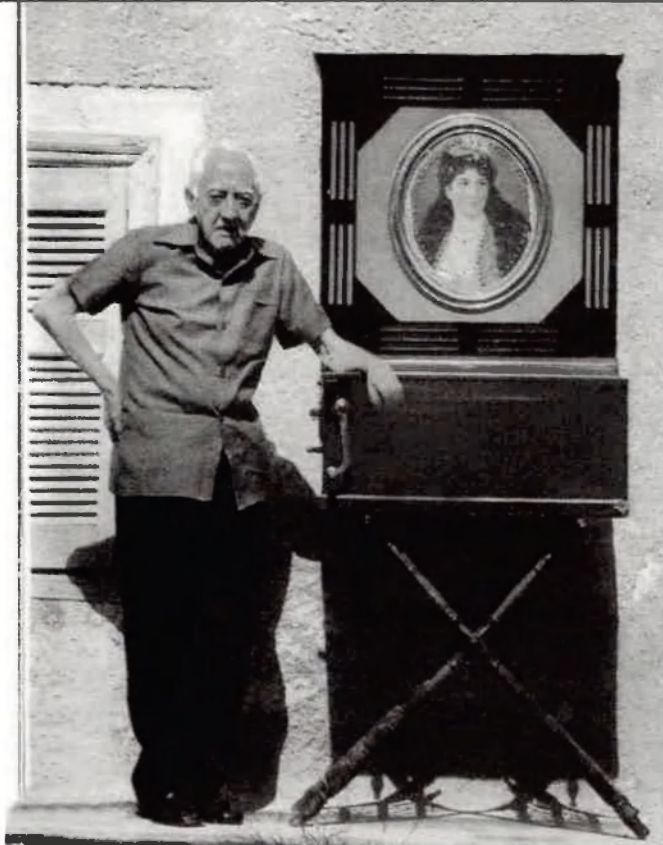

σειρά τους ανασήκωναν τα σφυράκια τα οποία χτυπούσαν τις χορδές που βγάζαν τον ήχο. Η τέχνη του σταμπαδόρου ήταν η μεταφορά μιας μελωδίας από την παρτιτούρα στην καρδιά της λατέρνας: τον κύλινδρο. Ο σταμπαδόρος πρέπει πάνω απ' όλα, να ήταν μουσικός με καλό αυτί, διότι το *τύπωμα* -όπως χαρακτηριζόταν- των μελωδιών, ήταν δύσκολη εργασία και απαιτούσε ιδιαίτερες ικανότητες.

Το κάτω μέρος της λατέρνας που βρίσκεται ο κύλινδρος λεγόταν *χαζνές*. Η μανιβέλα βρισκόταν στο αριστερό μέρος του χαζνέ. Ο λατερνατζής γύριζε με την μανιβέλα τον κύλινδρο και μπορούσε να αλλάξει και τη μελωδία. Τραβούσε την μανιβέλα και επέλεγε το κομμάτι που ήθελε πάνω στον τροχό που βρισκόταν αριστερά του κυλίνδρου.

Το πάνω μέρος του κυλίνδρου λεγόταν *μπαλκόνι*. Εξωτερικά κοσμούσαν, συνήθως με μια ζωγραφιά όμορφης κοπέλας, εσωτερικά δε βρισκόταν οι τεταμένες χορδές -σε διάταξη πιάνου- με πκείο το μπαλκόνι και αρμονική πλάκα το καπάκι του. Πίσω από το μπαλκόνι, υπήρχαν δυο δερμάτινα λουριά που χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά της. Τα ξύλινα σταυρωτά πόδια που κάθιζαν τη λατέρνα ήταν το κλασσικό εξάρτημα όλων των λατερνατζήδων.

Η λατέρνα παιζόταν από δυο άτομα. Ο πρώτος γύριζε τη μανιβέλα κι ο δεύτερος χτυπούσε το ντέφι με κινήσεις επιδειξιότητας και χόρευε στο ρυθμό της μελωδίας. Οι λατερνατζήδες

ο Νίκος Αρμάος

κουβαλούσαν και ένα δεύτερο κύλινδρο, για να τον αλλάζουν με τον πρώτο και να αυξάνουν τις μελωδίες. Οι τυπωμένες μελωδίες κυμαίνονταν από βαλς, φόκ-στροι, ταγκό έως αυριά, χασάπικα, ζειμπέκικα και διάφορες επιτυχίες της εποχής.

Πολλοί σταμπαδόροι, μαθητές του Τουρκόνι μετέφεραν και την τέχνη της λατέρνας όπου πήγαν: Σερβία, Ρουμανία, Αλβανία, Αίγυπτο κ.ά. Γνωστοί κατασκευαστές λατέρνας ήταν: "ο Φώτιος Φωτίου (μαθητής του Τουρκόνι) και ο Ευήμου Πολύκαρπος που είχαν το εργαστήριο τους απέναντι απ' τον νέο σταθμό Θεσσαλονίκης. Οι τελευταίοι λατερντζήδες της Θεσσαλονίκης ήταν: Θωμάς (Τσιμούρης) στην Κ. Τούμπα, ο Καπίρης Δημήτριος (γενν. 1908, Σμύρνη), ο Μανώλης Καρατζής (γενν. 1907, Πόντος), ο Γιώργος Καστερόπουλος (γενν. 1902, Πόλη), ο Μαρίνος Τριανταφυλλίδης και ο Ι. Μπαλλής.

Ο ΒΕΤΕΡΑΝΟΣ ΤΗΣ ΛΑΤΕΡΝΑΣ

Ο πιο γνωστός, ίσως κι ο μεγαλύτερος σταμπαδόρος του αιώνα μας είναι ο Νίκος Αρμάος. Γεννήθηκε στην Πόλη το 1890. Έμαθε την τέχνη της λατέρνας απ' τον πατέρα του Ιωσήφ και αφιέρωσε όλη του την ζωή στο όργανο. Το 1923 πήγε στον Πειραιά και συνέχισε την τέχνη του λατερντζή.

Έδωσε ζωή σε απειράριθμα χασάπικα και ζειμπέκικα βάζοντας τις νότες μέσα στην καρδιά της λατέρνας με μια απaráμιλλη τεχνική που δυστυχώς δεν βρήκε συνεχιστές. Πέθανε το Μάιο του 1979 στην Αθήνα σε ηλικία 90 ετών.

ΝΙΚΟΣ ΤΕΜΙΖΗΣ, Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΛΑΤΕΡΝΑΤΖΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

"Εμείς τη λατέρνα τη λέγαμε "όργανο"!"

Που γεννήθηκες κ. Νίκο;

Στο Αρναβούκιο και βαφτίστικα στο Αγ. Ταξιάρχη.

Θυμάστε την χρονολογία, πότε γεννηθήκατε;

1320 τεβελούτ... (δηλαδή 1902).

Θα μας πείτε λίγα πράγματα για την οικογένειά σας;

Πόσα αδέρφια ήσασταν;

Ο πατέρας μου ήταν ψαράς. Ήμασταν έξι αδέρφια. Όλοι συν τα χρόνια πέθαναν. Έμεινα μόνο εγώ. Ο κανακάρης...

Όλοι τους είναι κάτω από το χώμα. Μέναμε μέσα στην στοά.

Πίσω στο σχολείο, Κιρετσανέ σοκάκι, νούμερο 10...

Που παίζατε την λατέρνα;

Παντού. Στο Αρναβούκιο, στο Κιουτσουκιοί, στο Τσεγκέλκιοι.

Έφτασα μέχρι την Αγκυρα. Μας πήγαν με αεροπλάνο.

Παντού εμείς παίζαμε. Ανοίγαμε τα πανηγύρια...

Εκεί περνούσαμε ένα μήνα.

Τελευταία που παίζατε;

Στο σύλλογο του Γαλατσαρράϊ, στην Ξηροκρήνη, στη μέση της θάλασσας. Τελευταία φορά παίζαμε εκεί. Μετά σταματήσαμε.

Ποιους σταμπαδόρους θυμάστε;

Στα, να θυμηθώ τώρα... ήταν ο Πολύκαρπος, ο Σταμάτης...

Που είχαν τα μαγαζιά τους;

Άλλος στο Ορτάκοϊ, άλλος στο Πέρα, κι άλλος στο Γαλατά.

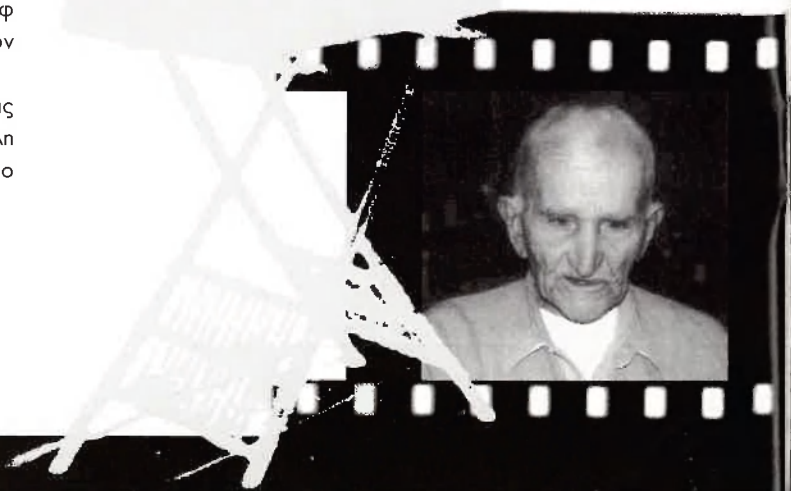
Ύστερα, ήταν ο Γιώργος στο Γεντί-κουλε. Κι αυτός είχε λατέρνα. Ήταν ο αρμένιος Τσακίρ Αγκυριώτης... Κεράμι Τσακίρ.

Καθόταν στο Κασίμπασα.

Οι Αρμένιοι κατασκεύαζαν λατέρνες;

Μάλιστα είχαμε και Αρμένιους μαστόρους. Ένας ήταν κοντά στο καρακόλι κατεβαίνοντας στο Ντολάνπντερε...

Ο Παντελής ήταν στο Καλγιοντζού Κουλούκ, κοντά στην εκκλησία του Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης. Εμάς μας ήξερε όλος ο κόσμος. Μας φωνάζανε παντού...

Πώς λέγανε τον συνεργάτη σας;

Εγώ έπαιζα με το Γιώργο Ρόντη... και αυτός εδώ πέθανε.

Πότε;

Πάει πολύς καιρός. Ήταν χρυσός άνθρωπος.

Μοίραζε φαγητό στους φτωχούς, στα Ταταύλα...

Τι τραγούδια παίζατε στη λατέρνα;

Ελληνικά, τούρκικα, τον Κόνιαλη, χασάπικα, συρτά...

ό,τι θέλεις. Μόλις πάλιωναν αλλάζαμε τους σκοπούς.

Είχαμε λεφτά. Μόλις τυπώνονταν μια καινούργια μελωδία, την αγοράζαμε πριν απ' όλους. Εμείς την λατέρνα την λέγαμε "όργανο".

Πληρώνατε πολλά για μια καινούργια μελωδία;

Εε! Τότε βγάζαμε λεφτά... δεν το σκεφτόμασταν.

Μόλις ακούγαμε μια καινούργια μελωδία στο Τουρκόνι, την παίρναμε. Όπως το γραμμόφωνο, αλλάζαμε τον κύλινδρο σαν ν' αλλάζουμε δίσκο.

Ντέφι παίζατε;

Το ντέφι εγώ το έπαιζα, και χόρευα. Και ο Γιώργος έπαιζε λατέρνα. Κι όταν κουραζόμασταν αλλάζαμε...

Εχεις παίξει ποτέ για λογαριασμό καμιάς ταινίας;

Εεε πολλές φορές. Μας πήραν και στη κάμερα.

Πού;

Στα Ταταύλα, καθώς παίζαμε σε μια ταβέρνα.

Ετυχε ποτέ να παίξεις και να σε ηχογραφήσουν σε κάποιο στούντιο;

Δεν θυμάμαι. Παίζαμε σε πολλές ταινίες.

Ο Νίκος Αρμάος, είχε έρθει στην Πόλη, τον γνώρισες;

Όχι.

Καλά, τον Τουρκόνι τον ήξερες;

Βεβαίως. Ήταν Ιταλός. Η πραγματική λατέρνα είναι Τουρκόνι.

Ο Τουρκόνις τους τα έμαθε όλα.

Που είχε το μαγαζί του;

Δίπλα στο Ελληνικό Προξενείο στο Πέρα...

Στην Πόλη κατασκευάζονταν λατέρνες;

Τυπώνονταν μελωδίες;

Βεβαίως. Ο Τουρκόνι τις έκανε... ήταν ξεχωριστός μάστορας. Μάλιστα, ακούγαμε απ' τους μαστόρους μας, ότι είχε φέρει ένα πλοίο φορτωμένο ξυλεία απ' τη Ρουμανία, για αυτή τη δουλειά. Ήταν άριστος μουσικός... έπαιζε πρώτα την μελωδία στο μαντολίνο, έπειτα την τύπωνε στον κύλινδρο.

Επαιξες καθόλου στα Ταταύλα;

Πολύ παλιά... στο Μπακλαχωράνι.

Εχεις καμία φωτογραφία από τότε;

Τότε δεν είχαμε τέτοια πράγματα. Δεν δίναμε σημασία.

Χόρευες χασάπικο; Δεν μας χορεύεις ένα;

Όσο... εδώ δεν γίνεται. Εμείς μεγαλώσαμε με σκουμπριά. Πρέπει να έχουμε σκουμπρί στη σχάρα, κρεμμύδι... ζεστό ζεστό... εμείς δεν ξέραμε πιρούνια. Με τρία δάχτυλα το πιάναμε «...ωωπ», στην κοιλιά.

Τι πίνατε; Μπύρα, ρακί;

Τι μπύρα; Η μπύρα είναι γυναικείο ποτό. Ρακί, Αλτινμπάς Ρακί.

Εκτός από ντέφι, τί κρατούσες;

Κομπολόι... κεχριμπαρένιο. Εμείς κουβαλούσαμε την λατέρνα, την παίζαμε, χορεύαμε...

Τι σημαίνει να παίζεις λατέρνα;

Η λατέρνα ήταν πολύ ωραίο όργανο. Τώρα όμως έγινε ντεμοντέ. Οι περισσότερες πήγαν στην Αθήνα. Λίγες έμειναν εδώ. Τώρα κανείς δεν τις δίνει σημασία... τώρα υπάρχουν οι κασέτες, τα κασετόφωνα.

Δύσκολο είναι το παίξιμο της λατέρνας;

Πολύ! Κυρίως η αλλαγή της μελωδίας.

Πόσα τραγούδια έχει ο κύλινδρος;

Εννέα. Έχει σημασία το πώς καρφώνονται τα καρφάκια.

Ψιλά καρφιά, χοντρά καρφιά... διαφέρουν.

Κέρδισες λεφτά απ' αυτή τη δουλειά;

Δόξα το Θεό, ζούσαμε. Κερδίσαμε κιόλας.

Γνώρισες κανένα Ρωμιό μουσικό απ' τους παλιούς;

Τον Γιώργο Μπατζανό... στην Πρίγκηπο, παίζαμε μαζί.

Ήταν κι ο Ανδρέας στα Ταταύλα, έπαιζε αρμόνικα...

(Του βάζουμε για πολλοστή φορά να ακούσει την ηχογράφηση της λατέρνας)

Πώς τ' ακούς; Μήπως παίζεις εσύ;

Μπορεί... δεν θυμάμαι. Παίζαμε σε πολλά μέρη.

Ωραία ακούεται... πρέπει να είναι κύλινδρος Τουρκόνι.

Πώς περνούν οι μέρες στο γηροκομείο;

Αν δεν κινείσαι, πεθαίνεις εύκολα. Σπκώνομαι το πρωί, κάνω το κρεβάτι μου... κατεβαίνω κάτω. Βαραίνανε τα πόδια μου, πια δεν με σπκώνουν... κάποτε πηγαίνω στ' Αρναούτκιοϊ. Έχω μια ανιψιά εκεί πέρα...

Ευχαριστούμε Μπάρμπα Νίκο...

Θανάσης Μπίκος

Κάθε φορά που αγοράζα ένα δίσκο, πριν τον ακούσω, είχα την τρέλα να διαβάζω τα ονόματα των συντελεστών. Όχι μόνο των μουσικών αλλά και του ηχολόγητη, του φωτογράφου, του γραφίστα. Το όνομα του Θανάση Μπίκου μου ήταν γνωστό από τις ενορχηστρώσεις του σε δουλειές τραγουδοποιών κυρίως στη δεκαετία του '80: Βαγγέλης Γερμανός, Βασίλης Καζούλης, Μελίνα Τανάγρη, Νικόλας Άσιμος, Λουδοβίκος των Ανωγείων και άλλοι. Είχε ένα ιδιαίτερο και χαρακτηριστικό ύφος που λίγοι ενορχηστρωτές το έχουν. Τα πράγματα ήρθαν έτσι και τον γνώρισα από κοντά ως δάσκαλο στην κιθάρα το '92. Μου ήταν δύσκολο να του πάρω συνέντευξη, αφού στο παρελθόν έχουμε κουβεντιάσει ατέλειωτες ώρες για τη μουσική, την κιθάρα, τις συνεργασίες του. Προτίμησα να φέρω στο μισαλό εκείνα τα βράδια με καφέ και τσιγάρο.

«Μ'όχι
εκτεσε
κιθάρα»

"Μ' αρέσει να νιώθω εκτεθειμένος με κιθάρα και φωνή"

Θανάσης Μπίκος πρωτοεπαίξε επαγγελματικά ως μουσικός, το 1972 με το Δήμο Μούσπ στο Ρήγα, στην Πλάκα. Λίγο αργότερα ήρθε η γνωριμία με τη Λήδα και το Σπύρο, το Γκαϊφύλια και το Γερμανό. Με τη Λήδα και το Σπύρο είχε και την πρώτη του συμμετοχή στη δισκογραφία, στο δίσκο τους *Ηλεκτρικός Αποσπερίτης* ενώ στην *Ατέλειωτη Εκδρομή* του Γκαϊφύλια κάνει τα πρώτα του ενορχηστρωτικά βήματα και πιο οργανωμένα στα *Μπαράκια* του Γερμανού. Η ιδέα της ενορχήστρωσης είχε ξεκινήσει από πολύ παλιά, χωρίς να έχει στο μυαλό του ότι θα ασχοληθεί με αυτή. Θυμάται πως όταν άκουγε τα δισκάκια της εποχής, άκουγε όλο το μουσικό σύνολο που έβγαине από τα ηχεία και δεν απομόνωνε το σόλο της κιθάρας για να το «βγάλει» και να κάνει εντύπωση στους φίλους του. Αυτό το γενικό άκουσμα πήρε αργότερα τη μορφή της ενορχήστρωσης, της οργάνωσης κατά κάποιο τρόπο ενός μουσικού θέματος. Οι δουλειές του είναι λίγες σε όλα αυτά τα χρόνια. Έχουν όμως αφήσει το στίγμα τους. «Δεν με ενδιαφέρει να κάνω δέκα δουλειές το χρόνο για να πάρω παραπάνω λεφτά.

Με ενδιαφέρει να κάνω μία-δύο για τις οποίες θα δουλέψω αρκετά. Αν δεν σκεφτείς, δεν καταναλώσεις το χρόνο σου στο ψάξιμο, μένεις στο ίδιο επίπεδο. Για τους δίσκους που έχω κάνει, έχω λιώσει αρκετά παντελόνια». Σίγουρα ενορχήστρωση από ενορχήστρωση διαφέρει. Μια δουλειά μπορεί να ολοκληρωθεί πιο εύκολα γλιτώνοντας κόπο και χρόνο. Θα μπορούσε κι αυτός να κάνει μια «αρπαχτή» αλλά, απ' όσο τον έχω γνωρίσει σαν άνθρωπο και σαν καλλιτέχνη, δεν του ταίριαζει. «Ας είναι καλά οι μουσικοί», λέει, «που παίζουν σε τέτοιες δουλειές και τους εκμεταλλεύονται». Τον ρωτούσα συχνά κατά πόσο ο ενορχηστρωτής διαμορφώνει το ύφος ενός τραγουδοποιού.

Γιατί όταν σου φέρουν μια μελωδία που περπατά πάνω σε κάποια στιχάκια εσύ πρέπει να πάρεις αυτό το ζυμάρι και να το πλάσεις, για να βγει το τελικό άκουσμα που λέγεται δισκογραφία: «Οι περισσότεροι τραγουδοποιοί δεν έχουν ιδιαίτερες ή καθόλου μουσικές γνώσεις. Ο ήχος τους εξαρτάται απ' αυτόν που θα τους κάνει την ενορχήστρωση. Όταν φύγουν από έσένα οικειοποιούνται το τελικό άκουσμα και όση δουλειά έχεις κάνει πάει στράφη. Ας έχεις γράψει δεκαπλάσιες μελωδίες μέσα, αυτοί παίρνουν τη δόξα και τα λεφτά. Είναι λίγοι αυτοί που προσπαθούν μόνοι τους και είναι καλό να τολμάει κανείς».

Αν και στο ξεκίνημά του έπαιζε ηλεκτρική κιθάρα απ' τα τέλη του '80 ασχολήθηκε συστηματικά με την ακουστική-κλασική. Εκφράζεται και δημιουργεί μέσα απ' αυτή. Το 1992 κυκλοφορεί τον πρώτο του ορχηστρικό δίσκο *Μακρινές Αποστάσεις*. Εκεί, οι ακουστικές κιθάρες έχουν την τιμητική τους. Μια δουλειά που στο είδος της είναι ίσως μοναδική, για τα ελληνικά δεδομένα. Παράλληλα με τα κομμάτια που

γράφει έχει και μια τάση να διασκευάζει τραγούδια. Διασκευές με την κανονική σημασία της λέξης και όχι απλά μια μεταγραφή του τραγουδιού. «Μου αρέσει να νιώθω εκτεθειμένος με κιθάρα και φωνή. Ένα φαγμένο παίξιμο και μια καλή φωνή βγάζουν τέτοια δυναμική που μπορείς να παίζεις κάπου και να σου πουν μπράβο». Ο Θανάσης Μπίκος δεν επιδιώκει να αγκαλιστεί από τις κλίκες και δεν κυνηγά διακρίσεις. Μιλά μέσα απ' τη δουλειά του. Όταν κάτι δεν του αρέσει κλείνει την πόρτα και λέει ευγενικά «γειά σας».

Μπορεί να μην εμφανίζεται συχνά σε μαγαζιά μόνος του, ή με άλλους καλλιτέχνες, αλλά αφιερώνει πολύ χρόνο, δουλεύοντας τις μουσικές του.

είκοσι τρία

Μ' αρέσει να νιώθω εκτεθειμένος με κιθάρα και φωνή

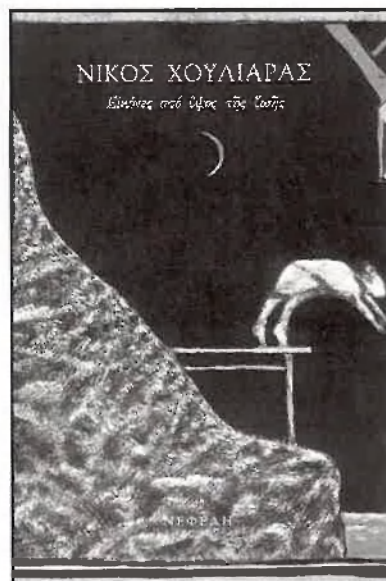
ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

ΝΑ ΜΑΓΕΥΤΩ ΚΑΙ ΝΑ ΜΕΘΥΣΩ

Ανθολόγηση - Εισαγωγή: ΙΟΥΛΙΤΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Εκδόσεις «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ» - Α. Α. ΛΙΒΑΝΗ,
σελ. 227, 2000

*"Δεν είμαι ποιητής,
όμως όταν οι στίχοι άρχισαν να σφυροκοπούν το μυαλό μου,
ένιωσα πόσο οι λέξεις μπορεί να ντυθούν στο αίμα
πόσο μπορεί να με λυτρώσουν..."*

Με αυτά τα λόγια ξεκινά το βιβλίο του ο Μίκης Θεοδωράκης, που αποτελεί μια ανθολόγηση της ποιητικής του διαδρομής. Αφήνοντας κατά μέρος τη μουσική, «βηματίζει ανύποπτος στις τόσο οικείες και άγνωστες συνάμα περιοχές όπου κατοικούν οι λέξεις», συνθέτοντας την προσωπική του περιπέτεια. «Ο Θεοδωράκης» σημειώνει στην εισαγωγή η ποιήτρια Ιουλίτα Ηλιοπούλου, «ξέρει να ανασύρει απ' την κάθε στιγμή έναν χρόνο απόλυτο, όλο δικό του, κι ας τον κλέβουν οι εκάστοτε εξουσίες, κι ας τον τεμαχίζει η γύρω πραγματικότητα· αυτός μπορεί να τον αποκαθιστά αυτούσιο μέσα στο νου του, να τον ακεραιώνει μέσα στο δυνατό κόκκινο χρώμα που έχουν τα γεράνια στη γλάστρα του». Τα ποιήματα είναι ταξινομημένα σε ενότητες, με κοινούς νοηματικούς και συναισθηματικούς άξονες. Ανάμεσά τους παρεμβάλλονται λεπτομέρειες από έργα του Γιάννη Μόραλη. Ποιήματα με κυρίαρχη αναφορά στη φύση και τη μοναξιά, ερωτικά, ποιήματα που επικεντρώνονται στην έννοια της Ελλάδας, της εξορίας και της επανάστασης, της περιόδου της δικτατορίας και θρήνοι. Το έργο *Χαιρετισμοί* προτάσσεται των ενοτήτων και το βιβλίο κλείνει η *Νεκρική εποχή*. Τελειώνοντας την ανάγνωση, μια ευχάριστη έκπληξη περιμένει τον αναγνώστη: Ένα cd στο οποίο ο Μίκης Θεοδωράκης διαβάζει τους *Χαιρετισμούς* και τη *Νεκρική Εποχή* με φόντο τη μουσική από τους *Χαιρετισμούς* και τη *Ραψωδία για βιολοντέλο και ορχήστρα*.

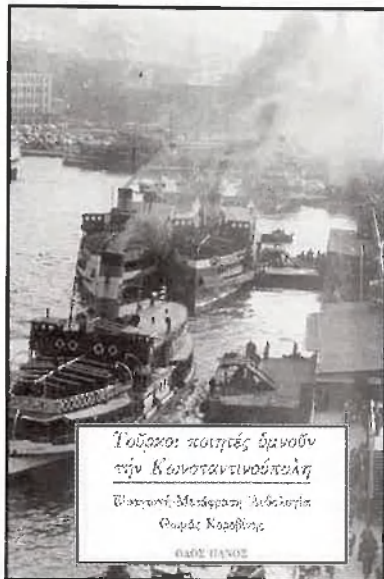
ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ, σελ. 102, 2000

*"Το σπίτι που επισκέπτομαι συχνά
το λένε μνήμη.
Χιονίζει στα δωμάτια του νου
κι αλλάζει το τοπίο εντός μου"*

Ζωγράφος, τραγουδοποιός, πεζογράφος και ποιητής ο Νίκος Χουλιαράς, παρουσιάζει το καινούργιο του βιβλίο, *Εικόνες στο ύψος της ζωής* που είναι μοιρασμένο ανάμεσα στην ποίηση και τη ζωγραφική. Το νέο του έργο αποτελεί ένα είδος προσωπικού ημερολογίου που το συνθέτουν εικόνες ζωγραφισμένες σε φύλλα ημερολογίου και μικρά ποιήματα που ανατρέχουν στη μνήμη και το χρόνο. Το χρόνο που είναι «Φοβερός σπασίκλας. Ιάπωνας εργάτης είναι που δεν απεργεί ποτέ». Και αν αναρωτιέστε ποια ποιήματα του αρέσουν και ποιά όχι διαβάστε το τελευταίο *Τα ποιήματα στο δρόμο* που κλείνει την έκδοση και που καταλήγει: «Γι' αυτό και τα ποιήματα που ζούνε έξω από τα βιβλία αγαπώ: εκείνα που ποτέ δε νοιάστηκαν αν μου αρέσουν: Αυτά που περπατούν αδιάφορα, έξω στο δρόμο με τα χέρια στις τσέπες και μ' έχουνε, έτσι κι αλλιώς χεσμένε».

**ΤΟΥΡΚΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ
ΥΜΝΟΥΝ
ΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ**

Εισαγωγή - Μετάφραση - Ανθολογία:
ΘΩΜΑΣ ΚΟΡΟΒΙΝΗΣ
Εκδόσεις ΠΑΝΟΣ, σελ. 68, 2000

Ο Θεσσαλονικιός συγγραφέας, τραγουδοποιός, και ερευνητής της Ιστορίας και του πολιτισμού της Ανατολής, Θωμάς Κοροβίνης με ένα σημαντικό έργο γύρω απ' τον λαϊκό πολιτισμό των Ελλήνων και των Τούρκων, παρουσιάζει στο νέο του βιβλίο, μια ανθολογία ποιημάτων με τον τίτλο *Τούρκοι ποιητές υμνούν την Κωνσταντινούπολη*. Η έκδοση αυτή περιλαμβάνει μια επιλογή ποιημάτων από Τούρκους ποιητές που «εμπνεύστηκαν από την ιστορία, τις φυσικές καλλονές, την καθημερινή ζωή και την ανθρώπινη ατμόσφαιρα της Κωνσταντινούπολης». Μια ενδιαφέρουσα δουλειά που αποτελεί δείγμα γραφής των ποιητών της γειτονικής χώρας.

**ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ
ΤΑ ΜΙΚΡΑ**

Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, σελ. 80, 2000

Τον Μιχάλη Γκάνα τον γνωρίζουμε από τους στίχους του που έχουν μελοποιήσει ο Θεοδωράκης, ο Ξυδάκης, ο Παπαδημητρίου, ο Μαχαιρίτσας και άλλοι. *Τα Μικρά* αποτελούν μια συλλογή γνωστών και άγνωστων ποιημάτων του που έγραψε την περίοδο 1969-1999. Μικρά όνομα και πράγμα. Μικρά ποιήματα σε ένα μικρό βιβλιαράκι έτσι που να χωράει σε μια τσέπη. Παρά το μέγεθός τους, *Τα Μικρά* του Μιχάλη Γκάνα περριέχουν νοήματα και εικόνες που διαβάζοντάς τα μπορείς να στήσεις έναν ολόκληρο κόσμο.

**ΛΕΥΤΕΡΗΣ
ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ
ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ**

Εκδόσεις «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ» -
Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ,
σελ. 205, 1999

Αν και σκηνοθέτης ο Λευτέρης Ξανθόπουλος (*Καλή Πατρίδα Σύντροφε, ο Δραπέτης* κ.α.) από νεαρή ηλικία ασχολήθηκε και με τη λογοτεχνία δημοσιεύοντας ποιητικές συλλογές. *Ο Άγγελος των πρώτων ημερών* αποτελεί το πρώτο του πεζό κείμενο που κυριαρχούν οι παιδικές και εφηβικές μνήμες της Καβάλας. Της πόλης που γνώρισε τα καλοκαίρια, πηγαίνοντας διακοπές με την οικογένειά του, από το 1949 μέχρι το 1963 που μπήκε στο Πανεπιστήμιο. Μέσα από την αφήγηση του Λευτέρη Ξανθόπουλου περνούν οι πρώτες παιδικές παρέες και τα παιχνίδια τους, οι φίλοι του πατέρα του, οι εικόνες της καθημερινής ζωής, που λίγο πολύ θυμίζουν σε αρκετούς από εμάς, τα παιδικά μας χρόνια. Τότε που αρχίσαμε να ανακαλύπτουμε τον κόσμο και ήμασταν γεμάτοι απορίες για καθετί που βλέπαμε και γνωρίζαμε.

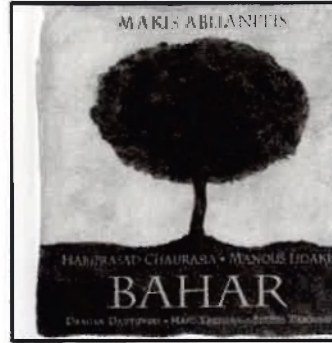

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΕΜΠΟΝΟΣ
ΟΥΡΑΚΑΣ

Παραγωγή: ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΙΓΜΗ

Ο Κεφαλλονίτης ναυτικός, με ποιητική φλέβα, Αλέξανδρος Μοντεσάντος ταξίδεψε «στου ωκεανού τη σκληρή ψυχοφάγα φουρτούνα», μέσα σε ομίχλες και τυφώνες, βλέποντας νησιά που «τ'ακρογιάλια τους στους αιώνες δεν γνώρισανε φαρά». Οι εικόνες αυτές ζωντανεύουν στα ποιήματά του, που αποτέλεσαν το ερέθισμα για τη σύνθεση του Ουράκας (ηφαιστιογενές νησί στο Βόρειο Ειρηνικό Ωκεανό), από το συντοπίτη του Σωτήρη Δεμπόνο. Σε προχωρημένη ηλικία, ο Αλέξανδρος Μοντεσάντος, νοσηλεύτηκε σε ψυχιατρείο χτυπημένος από τη «νόσο της λαμαρίνας», αυτή που παθαίνουν οι ναυτικοί όταν μετά από μήνες πιάνουν λιμάνι. Την επιμέλεια έκδοσης των ποιημάτων του, που δεν πρόλαβε να τα δει τυπωμένα, είχε ο Μάριος Μαρκίδης. Ο συνθέτης Σωτήρης Δεμπόνος, προσέγγισε το ποιητικό υλικό με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αντλώντας στοιχεία από την πλούσια Κεφαλλονίτικη μουσική παράδοση και δοσμένα με μια σύγχρονη ηχητική αντίληψη. Το βιολί, η βιόλα, το σαξόφωνο, το ακορντεόν, το βιμπράφωνο, η κλασική κιθάρα και το μαντολίνο, μας μεταφέρουν τις διάχυτες με λυρισμό μελωδίες του Σωτήρη Δεμπόνο, ενώ τα τραγούδια ερμηνεύουν χωρίς περιττά στολίσια, ο Ταξιάρχης Χάνος, η Χαρά Δημοπούλου και η Μαρία Τσιμά. Στο ένθετο του cd υπάρχουν τα χειρόγραφα των ποιημάτων, που ανήκουν στο αρχείο του ιστορικού Αγγελοδιονύση Δεμπόνο, καθώς και πλήρες λεξικό των όρων που χρησιμοποιούνται. Την ιδιαιτερότητα του *Ουράκας* θα την καταλάβετε, ακούγοντάς το.

Θανάσης Συλιβός

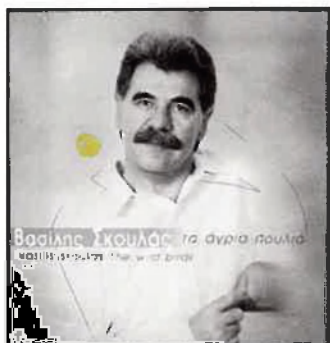

ΜΑΚΗΣ ΑΜΠΛΙΑΝΙΤΗΣ
BAHAR

LIBRA

Στην πληθώρα της μουσικής παραγωγής υπάρχουν δουλειές που δεν πέφτουν πάνω τους τα φώτα της δημοσιότητας. Δουλειές, που χαρακτηρίζονται από αλήθεια και σεμνότητα και δικαίως κατέχουν ξεχωριστή θέση στο μουσικό στερέωμα. Ο δίσκος *Bahar* του Μάκη Αμπλιανίτη είναι ένα τέτοιο παράδειγμα. Ο Μάκης Αμπλιανίτης είναι ένας από τους καλύτερους κιθαρίστες στην Ελλάδα. Με σπουδές για χρόνια στη Βοστώνη, είχε την ευκαιρία να παίξει με σημαντικούς μουσικούς της εκεί τζαζ σκηνής. Την περίοδο 1996-1998 συμμετείχε στο σχήμα των Νικολούδη-Τεkbilek, λαμβάνοντας μέρος σε πολλές συναυλίες στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στην πρώτη του αυτή προσωπική δουλειά, με εμφανείς τις επιρροές από τις συνεργασίες του, κάλεσε δύο σπουδαίους μουσικούς για να παίξουν τις μελωδίες του: τον Ινδό φλαουτίστα Haiğirasad Çhauriasia, που θεωρείται ο καλύτερος στο ινδικό φλάουτο (μπανσουρί) και το Σκοπιανό Dragomir Dautovski δεξιότεχνη στην γκάιντα και το καβάλ. Μαζί τους, ο Haiğ Yazdijan, ούτι, ο Πέτρος Ταμπούρης, κανονάκι, καθώς και οι Βαγγέλης Καρίπης και Σόλης Μπαρκής, κρουστά, Νίκος Καππλίδης, ντραμς, και Τάνια Νικολούδη, κίμπορντς, φωνητικά. Το αποτέλεσμα δικαιώνει τον δημιουργό και τους συντελεστές, και αποδεικνύει, για μια ακόμα φορά, ότι η αληθινή μουσική δε γνωρίζει σύνορα.

Λάμπρος Θέμελης

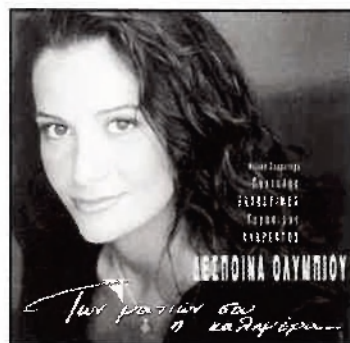

ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΚΟΥΛΑΣ ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΠΟΥΛΙΑ

MBI

Με *Τα άγρια πουλιά* δίνει το δισκογραφικό του παρόν ο Βασίλης Σκουλάς. Σοβαρή ερμηνεία χωρίς βερμπάλισμους και ακροβασίες και επ' ουδενί διάθεση για εντυπωσιασμό. Έχει καταφέρει, χρόνια τώρα ο Σκουλάς, να διατηρεί την δική του ταυτότητα στα μουσικά πράγματα, κατορθώνοντας ν' αναδείξει τη πραγματική μουσική παράδοση, και δη τη κρητική, χωρίς, παρ' όλα αυτά, να διακυβεύεται σε τίποτα αυτή από το νέο του πρόσωπο. Που σημαίνει πως στην αναζήτησή του για ένα σύγχρονο ελληνικό ήχο, συνεργάζεται αυτή τη φορά με νέους δημιουργούς σαν τον Παντελή Θαλασσινό, Γιάννη Νικολάου, Πάρι Περυσινάκη που συνυπάρχουν επάξια, αν όχι εφάμιλλα, δίπλα στους παλιούς και καταξιωμένους: Φουσαρέλη, Καραβίτη, Μάνια κ.ά. Αξίζει ν' αναφερθεί η σημαντική παρουσία της Μαρίας Σουλτάτου σ' ένα τραγούδι η οποία χρωματίζει μ' ένα ιδιαίτερο τρόπο τη μελωδία. Η δουλειά αυτή, μετά από πολλαπλές ακροάσεις, αναδεικνύεται σ' ένα συναρπαστικό αμάλγαμα της παραδοσιακής μουσικής και της πιο σύγχρονης μουσικής σκηνής. Υποδειγματική τέλος είναι η ενορχηστρωτική και εκτελεστική φόρμα του όλου εγχειρήματος μιας και μουσικοί που υπηρετούν κατ' εξοχήν το «έντεχνο» καλούνται εδώ να «φλερτάρουν» με παραδοσιακά τρόπων τινά, κομμάτια και τα καταφέρνουν άψογα.

Αντρέας Ντούσκας

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΟΛΥΜΠΙΟΥ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ ΣΟΥ Η ΚΑΛΗΜΕΡΑ

MBI

Αφού διένυσε μια μεγάλη απόσταση, δίπλα σε μεγάλους και καταξιωμένους τραγουδιστές, κερδίζοντας τα εύσημα και την εμπιστοσύνη κάποιων άλλων, επίσης σημαντικών «μουσικανθρώπων», ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να μας συστηθεί μ' ένα δικό της δίσκο, με τον υπεραισιόδοξο τίτλο *Των ματιών σου η καλημέρα*, που φέρει τη σικουργική υπογραφή του Ηλία Κατσούλη. Ο λόγος για τη Δέσποινα Ολυμπίου, μια καλή και σωστή φωνή, με άρθρωση, κάτι που βεβαίως, παρατηρούμε να διαθέτουν όλο και σπανιότερα οι αυτοαποκαλούμενοι τραγουδιστές της νέας γενιάς. Μέντοράς της και αρωγός στην περιπετειά της που λέγεται Ελληνικό τραγούδι, αποδείχτηκε ο Μανώλης Λιδάκης ο οποίος, πέρα από το γεγονός ότι την ανακάλυψε, συνδράμει και συνθετικά σ' αυτό το δίσκο. Μια ιδιότητά του, που δεν εξασκεί όσο συχνά θα θέλαμε, μιας και τα δυο κομμάτια που υπογράφει στη σύνθεση χαρακτηρίζονται από μία εκκελιζουσα διάθεση για μελωδία. Και τα τραγούδια των υπολοίπων όμως (Θαλασσινού, Ανδρεάτου, Γκρους, Σ. Ιωαννίδη) χωρίς να υστερούν σε τίποτα όσον αφορά τη μελωδία, υπηρετούν μ' ένα ξεχωριστό ήθος τη φωνή που καλείται να τα εμπνεύσει με την κυριολεκτική σημασία του όρου «ερμηνεύω». Τραγούδια απλά, και ουδόλως απλοϊκά, που χωρίς να προσδιορίζουν κάτι καινούργιο σαν μουσική πρόταση, στέκονται επάξια και μάλλον θα κάνουν σουζέ στις ευαίσθητες καρδιές.

Αντρέας Ντούσκας

